

СПОРТ
МагIалбике теннисах
йола яхъаш дIайихъар
СВО дезалашца

16

ЛОАРХIАМЕ ХА
Iалам лорадара
дунен халкъашта
юкъера бутт

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№34 (12661)
Тов
бутт,
12 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
майгсела бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

КЕРДАДАРАШ ДОВЗАР
«Таърахъашца
дегIаахара Академе»
ВИМ-технологей курс
дIайолаю

5

ЛОАМЕ
Оалкама, дагалоаттама
моттигаш тоаеш,
балхаш дир

6

IАНГА КИЙЧО ЕШ
Iанга кийчлуш, йIовхал
лоаттагеча гIишлошка
хъожаш ба вайцига

7

КЕПАЙОАЗУВ
ТАСС 120 шу дизара
хетадаь «ЛоархIаме
къамаьл» хилар
мехкарча ишколашка

8

КЪАМАН СЕЛХАНЕ
ГIалгIайче хъежар
Салгерча гIишлой хъл
миштад

10

www.serdalo.ru | vk.com/gserdalo | @gserdalo | Дзен сердало

Къонахий гIулакх

ИнГГУ лаьрхIа хъайийллар
гIема дешара центр

2

Доазон лорбой

30 шу дизарца
даькъалабийцар,
анзорий оагIон
болхлой

4

Мехка доал де
виса Келамата-
наькъан
Махьмуд-Иаьла
даькъалавийцар
Матвиенко
Валентинас

Курскенаькъан ИбрахИм

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла, дIахойодача хана из мехка доал де харжарца даькъалавуьцаш, каьхат дайтар РФ Федеральни Гуллама Совета Федерацияна хьалхалаттача Матвиенко Валентинас.

Из хоам «Сердало» газетата бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша. Матвиенко Валентинас теркалдир, Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла ший Гулакх лакхача боараме, бех-ктокхаме, къамах дог лазаш дIахьош хиларах, регионера вахара-экономикан хьал дикка меттаденилга, дукха дика хувцамаш хиннилга. ДIахо а Федерация Советача бувзам болаш, мехка хьал тоадеш болх дIахьоргба республикан кулгалхоша. Ший балха тIехьа аьттув болаш, тахан санна къаман везаш, дIачакхвала даькъалавийцар вай Мехкада йоккхача хьакима.

Республиканна
дIахо кулгалде
харжарца,
вай Мехкада
даькъалавийцар
Чайка Юре

Газданаькъан Ахьмад

ДIахо мехка кулгалде харжарца, из даькъалавуьцаш кхетаче дIаийхар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлаца, Россе Президента СКФО массазара видал волча Чайка Юре. Республикерча Халкъа Гулламо соцам бир, Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла дIахо а республикан кулгалде хоржаш. Пхе шера дIабиьхача балхах, хиннача доккхача хувцамех дийцар Мехкадас массазарча видалга.

«Промышленни кхоачама хьал теркалдича, Кьилбаседа Кавказе хьалхарча мугIаре латт тхо, Россе - ийьлагIча моттиге. Укх шера ялх бутт хьайицача, 112,8% тIа латт из Гулакх. Кхоачашде аьттув баьннараш дукха дале а, дIахо дикка къахьеге дезаш докхий декхараш, Гулакхаш латт мехка хьалхашка», - белгалдир Мехкадас моттигерча хьалах дувцаш.

Республике дика хувцамаш хилар теркалдир Чайка Юре, белгалдир, дIахойодача хана а федеральни оагIоно мехка новкостал дергхилар.

ИнгГУ лаьрхIа хьайийллар тIема дешара центр

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен университетте, лаьрхIа хьайийллар тIема дешара центр, цига студенташа Юмаергья тIема говзал, иштта цар таро хургья шоаш хержа болх караберзабе. Центр хьаеллаш даькъалавийцар ГалгIайчен кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

«100 гаргга студент укхача очно дешаш хургва. Дешар царна дIалоархIаргда, российски эскаре тIема амал деш санна. Дешар дийша баьлча, курсанташта тIема цIи, диплом, тIема билет лургда. Студентий, цар хьехамчий аьттув хилба дика, бокьонца болча тIемхой кийчо е, лакхача боарам тIа шоай дешар дIадахьа», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас, из кхетаче ювцаш.

ГалгIай къаман доккхагIа долча ноахала карагIаьннаргуш да; российски герза сий

совдоаккхаш, денал гойташ. Тахан вай блухой дIахьохьош ба из никь, Россе кхерамзлен Iалашо еш, мехкахой вахар машаре хи

лийтара тIехьаьтта. Вай боккхагIбарий хьехамаш хьа а ийца, из Гулакх дIахьохьо студенташа, юхьанца тIема гIирс миштаб хьожаш.

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла хургва, дIахо а мехка кулгал деш

Газданаькъан Ахьмад

Республикерча Халкъа Гулламе, къайлагIа хоржамаш дIадиьхьа, мехка кулгалхо хержар. Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла дIахо а мехка кулгалде вуташ соцам бир цига. Хоржамашка даькъалавуьцаш хилар 32 депутат.

«Россе Президента Путин Владимира Паччахьалкхен Думе белгалбаьчарна юкьера хоржаш вар Халкъа Гуллама депутаташа мехка кулгалхо. Из мо харжа оттабаьбар «Бакьйола Росси - Даьхен Гулакха латтараш - Бакьдар хьаллоацараш» яхача парте доакъашхо, Халкъа Гуллама депутат Iарапханаькъан Iалихан, Гаданаькъан Ислам - ЛДПР оалача парте доакъаш-

хо, бокьонех, паччахьалкхен гIишлошьяра балхех йолча Халкъа Гуллама комитетата кулгалхо; «ЦаI йола Росси»

яхача парте Лакхехьарча совета доакъашхо вола Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла. 25 депутата хьаллаьцар Кела-

матанаькъан Махьмуд-Иаьла, мехка доал де витар», - йоах «Сердало» газетата бенача хоамо.

Сластенин премьер-министр оттаварах, хьоахадир Мехкадас

Курскенаькъан ИбрахИм

Сластенин Владимир республикан премьер-министр оттаварах хьоахадир вай Мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас. Халкъа Гулламо «Интерфаксага» баьча хоамах, хьатIадоагIача ерача дийнахьа Парламенте дIаяхьа лерхIача кхетаче дувца оттадергда из дош.

2020-ча шера Iан шоллагIча бетта 22-ча дийнахьа, ГалгIайчен Паччахьалк-

хен кулгалхоюн хьалхара гIонча волаш, дIаболабир Сластенин Владимира ший къахьегегама никь. Йоккха юкь ялалехь, бIаьстан хьалхарча бетта Паччахьалкхен кулгалде оттавир из.

Укх бетта 8-ча дийнахьа кхы а пхе шера мехка кулгалде хержар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла Халкъа Гулламо. Таханарча балха тIа лоархIаге гIа боаккх, керда хувцамаш юкьедоаладу Мехкадас Паччахьалкхе балхах мукъаялийтарца.

РФ Федерацие
Совета
сенатора дарже
хьожававь
Илезанайкьан
Микаил

Коазой Мадина

СВО доакъашхо Овшанайкьан Ибрахим д'аволлаш, таъзет хилар

Газданайкьан Ахмад

Халкьа Гуллама депутаташ, Палгай паччахьалкхен Иадала болхлой, шоашта хьалха Халкьа Гуллама кулгалхо Тумхой Мухмад, мехка паччахьалкхен вице-премьер Йовлой Мухмад волаш, Овшанайкьан Ибрахима таъзета баха

хилар, цун гаргарча нахага кодам бувца. Донбасс лораеш д'ахьош йолча т'ема операце валар хилар 41 шу давннача блухочун. Из вар 29328-ча т'ема дакъе волаш, лаьрх'ача т'ема операце дакъа лоацаш. Таъзет хилар Эккажкьонгий-Юрта.

«Шийна хьалхашка латта

т'ема декхар кхоачашдеш, денал, майрал гойташ, валар хилар блухочун. Цун ци цааккха а йицлург'йоацаш, вай республикан бахархой дегашка латтаргья. Кхеравенна юхаваргвоацаш, денал дола блухосанна, дагавоаг'лаш хургва из хана й'оахал т'ехьа т'айоаг'лача т'ехьенна а. Палгайчен кулгалхочо Келаматанайкьан

Махьмуд-Иаблас аларах, турпалхочун дезала ахчанца новкьостал дир», - аьлар «Сердало» газетага Халкьа Гулламе.

Цу дийнахьа, Наьсаре наькьа транспортаца хатар хинна нах д'абохкаш моттиг яр, цига массехк саг леш моттиг нийсьелар. Уж дезал хьаллаца а баха хилар Палгайчен хьакимаш.

Палгай Республикан кулгалхочун Келаматанайкьан Махьмуд-Иаблий Амарах, РФ Президента балхаца вузавенна хинна Палгай Республикан массазара викал Илезанайкьан Микаил РФ Федерацие Совете сенатора дарже хьожававь. Цо хьалха лелабаь болх беш хургья цун г'онча Ростова Дина, яхаш, дийцар Палгай Республикан Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Республике Илезанайкьан Микаил дагавоаг'ла, паччахьалкхен вице-премьер хинна хиларах. Цу хана из вар «ЦаI йолча Росссе» моттигерча отделене секретарь. Палгайчен паччахьалкхе балха валехь, Микаил вар «Росссе почта» яхача департаменту кулгал деш.

«Цул совг'ла, керда сенатор хиннав Федеральни миграционни Гулакха кулгалхо; республикан промышленноста, транспорта, бувзама, энергетикан Комитет кулгалхо; Палгайчен Паччахьалкхен аппарата керте латташ. Илезанайкьан Микаил ший лакхара дешар дийша ва, из ва юридически Илмай кандидат, федеральни а республикан а боараме лакхара паччахьалкхен совг'латаш деннад цунна», - йоах хьабайтача хоамо.

«Даьхен Лорбой» ганзо новкьостал дир, СВО доакъашхочун з'амаг'ла волча вешийна

Газданайкьан Ахмад

Палгайчен «Даьхен Лорбой» яхача ганза филиала терко ца еш дитанзар СВО доакъашхочун наьна, Пхилекьонгий-Юрта яхача Хьашанайкьан Людмила дехар. Ший з'амаг'ла вола воI деша оттаварца дувзаденна цун дехар кхоачашде лаьрх'ар ганза болх лелабеш волча Хидиранайкьан Ювсапа.

«Ювсапа цкъа даь Ийнадац цу тайпара го, шийгара саг деша оттаве аьнна дийхачунна. Укх наькьа цо сиха кийч-

дир Наьсарен политехнически колледже деша оттара эшаш дола каьхаташ. СВО доакъашхочун воша х'анз деша ваг'лаш ва юридически факультете. Из очно оалача бюджетни отделене дешаш ва», - аьлар «Сердало» газетага «Даьхен Лорбой» ганза филиале.

Хьашанайкьан Людмила дег чура баркал аьлар, дукхача хана денз дагадоаллаш хинна дешар деша ший виий таро хиларах.

Х'анз деррига а цу з'амсаг'а тийша да, ший воккхаг'ла волча вешийна нийсса хилара т'акхувш из хургва аьнна хет.

ИнгГУ лоIамхоша новкьостал дара болам д'ахьу, СВО доакъашхой дезалашта лаьрх'ла

Газданайкьан Ахмад

Дикача гулакхий Ди Палгай паччахьалкхен университета студенташ, лоIамхой болама доакъашхоша д'адихьар, массаза санна гонахьарча наха наькьаболлаш, терко еш, новкьостал деш. Цар б'арчча дийнахьа д'а-юха кхухьар СВО доакъашхой дезалашта Iажаш.

«ИнгГУ лоIамахоша шоай дикача гулакхашца гонахьарчарна дика масал гойт. Дикача гулакхий болам шин дийнахьа д'абихьар. Кезига дац цар цу даькь т'ла деш дола гулакхаш. Цар мас сайолча хана дакъа лоац цу тайпарча боламашка, уж каст-каста болхаш ба могашал яйна бераш долча, дарбанчешка, ара дисача хьайбашка хьажа. Лоацца аьлча, шоашкара новкьостал мел

эшача ба уж», - аьлар «Сердало» газетага ИнгГУ зарбан болх лелабераша.

Терко еш хиларо хозду юкьара вахар, нийсо а дикал а хоалуш хул цу юкье. Дикача гулакхаша Юмаву дог лазаш, сатохаш, сабаре хила, терко лоаттаеш, наьха хьашташ довзаш хила, цо дувай воайла безамег'ла, наьбадахара кийча долаш, барт болаш.

Шолжа-Шахьарерча Тама дIатIабода никъ, машинашта сеца моттиг еш ба

Коазой Мадина

Шолжа-Шахьарерча Тама дIатIабода никъ тоабеш, машинаш Iоувттае моттиг къоастаеш, боажк болхлой. Вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас тIадилла чакхдоаккхаш да из гIулакх. Из хоам «Сердало» газетага бир шахьара администраце.

ЖагIа, кхера боассабеш, асфальт IотIабилла кIийле кийчеш, боажк цига. Шахьара мэр Iумаранакъан Аслан ва балха тIахьожам бер. «Машинаш Iоувттае паргIата моттиг йолаш, никъ тоабеш, Тама гонахьара доазув боад эттача сийрда хургдолаш лампаш ехка, хоа тоаяь хургья из моттиг», - белгалдир шахьаре.

ХьатIабоагIа бутт чакхбалалехъ йистебала безаш ба из болх.

30 шу дизарца даькъалабийцар, анзорий оагIон болхлой

ГIазданаькъан Ахьмад

Анзорашта хетаяь кхетаче дIайихьар вай мехка. 30 шу хьалха хьакхеллар вай республике Россее ФСБ ПалгIай мехкара анзорий оагIув. Цу гIулакха хетаяьча кхетаче

дакъя лоацаш вар республикерча паччахьалкхенна хьалхалатта Слестенин Владимир.

«Даьхен доазув лорадеш латтача наьха декхараш аттачарех дац. Шоай болх боагIаца боараме дIахьош; денал, яхъ гойташ;

хьадоагIа шо укх дуккхача шерашка. Мехка кхерамзле эггара лоархIамеча моттиге лоаттаеца, атта йоацача хана дах вай. Шо санна Даьхен гIулакха латтача нахаца моллагIа халонаш эшалургья, аьнна, хет. Иразе, могаш долаш, дахалда шо! Оашош

дIахьоча лоархIамеча балха тIа аьттув хилба шун!» - аьлар цо анзорий мугIарашка латтараш даькъалбувцаш. Кхетаче йолаш дагалаьцар, Даьхен гIулакха вахар дIаденна болхлой. Вай дегашта цIаккха а йицъяла йиш яц цар цIераш!

Терроризма, экстремизма духьалара кIовсам чIоагIбеш латт

ГIазданаькъан Ахьмад

Тахан ПалгIайчен МагIалбика кхален терроризма духьаларча комиссе дийцар; дешара моттигашка, берий бешамашка терроризмах лоралу болх чIоагIбе безаш хилар. Терроризма, экстремизма духьала кIовсам лоаттабара хьакъехъа беш бола болх махулла дукхагIа боаржабара, каст-каста дешара моттигашка из дIахьош хилара терко е езилга хьоахадир цига.

«Терроризма тийшача балха юкье вай бахархой нийслургбоацаш, нах бахача моттигашка профилактика яра болх дIабахъа беа, яхаш, белгалдаькхар. Россее МВД «Малгобекский» оалача МО болхлой, доал дара даькъ тIарча кулгалхошца, дийшача нахаца къахьегаш хила беа, терроризма зулам наха довзийташ, уж воча гIулакхех лорабеш. Иштта болх дIахьоргба кхыча паччахьалкхера вайцига хьабоагIача нахаца, цу юкье ЦАР», - аьлар «Сердало» газетага МагIалбика кхален администраце зарбан болх лелабераша.

Кхетаче гулбеннараша мах оттабир таханарча денга кхоачаш лораче езаца гIишлошка, дешара моттигашка цу балхага кийчо яь хилара.

Наьха вахара хьалаш тоадеш

Шолжа кхале дика дегIайоагIаш я

Коазой Мадина

Паччахьалкхено шийна хьалхашка оттадеца декхарех керттердар да, наьха вахара хьалаш тоадар.

Из иштта хилар го йиш я вай республикан масалах, тIехьарча хана гIишлой майда хинна дIаэттай из. Хьальеш я дешара, лорий, культуран моттигаш, дукхагIа хулаш йоагIа спортивни гIишлош.

Масала, хьаэцаргья вай Шолжа кхале. Укх тIехьарча шерашка укхаца дукха ишколаш, берий бешамаш хьальяь. Таханарча денга кхоачаш уж я 19. ХIанз хьальеш латта ГIажарий-Юртарача ишкол 20-гIа хургья.

Гаьнарча ДаьттагIа хьалдаьд культуран цIа, цига бахархой культуран программаш дIаьхарал совгIа, таро хургья шоайла гулбенна вIашагIкхета а, цхьаца вахарера хаттараш

дувца а.

Кхалера спортивни дакъя а дика дегIадоагIаш да. Из я ГIажарий-Юрта хьальяь воркаута майда, Алхасте хьальяь волейбола, баскетбола спор-

тивни майдаш. Кастлуш царна тIакхетаргья зIамигача футбола аре, иштта Эбарга-Юрта хьальеш йола «хьакъале» спортивни майда.

Кхален керттера моттиг

ГIажарий-Юрта дIайихьачул тIехьагIа тайп-тайпарча даькъя тIа эшаш йола гIишлош хьальяра бола болх а дукхагIа хургья, хIаьта наьха вахар а тоалургда.

«Таьрахъашца деглаахара Академе» BIM-технологей курс дайолаю

Газданаькъан Ахьмад

Магасерча «Таьрахъашца деглаахара Академе», дайолаю «BIM-технологей проектий гишлон керттердар» яха тамашийна программа. Из эггара чоаглагла эшаш йолча профессех ца я, цо таро лу, ший цагла ваггашехь а болх бе, цох федеральни боарамах доагаш дола алапи эца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIайчен промышленноста, таьрахъашца деглаахара Министерстве.

«Курс дахьош ва, BIM ENVELOP керттера кулгалхо, Россе BIM-технологей боахама кхыча говзанчашца хьалхале дахьош вола Пхьошанаькъан Азраил.

BIM-технологей, дайодош дар кезигду хьакхоллара ха сихью, проектий дикал лакхью. Карарча шера кIимарса бетта цхьоалагIа дийнахьа денз, Россе юкьейоалайы йоккхача гишлон доакъош хьалдара лаьрхIа йола кеп (модель), цо тешал ду из профессии эшаш хилара.

Курс йоагIаш я гишлошгъяра, ИТ-оагIон дешар Юмадеш болча студенташта, иштта гишлонхой а, ИТ-дакь тIарча а компаний, паччахьалкхен структурай болхлошта», - аьлар тхоца къамаьл даьчо.

Цига наьха таро я, балха отара хьакъехьа долча къамаьлага ладувIа. Дешар дахьборгда, ардара беттагара лайчилла беттага кхаччалца.

Шолжа-Шахьара кулгалхочун ГIончанна карагIдаьнна дика ГIулакх белгалдаьккхар

Коазой Мадина

«ГалгIай мотт юкьмарашца, дешашца» яха республикан проект кхоачашьеча дакьа юкьедахьарах, иштта ГалгIайчен кагирхой политика дегIайоалаеца лакха говзал гойгарах, ГалгIай Республике ГIолла йолча Еригроссийски къамашта юкьерча кагирхой союза кулгалхочо Оздой Инала сийлен грамота елар Шолжа-Шахьара кулгалхочун ГIонча волча Завьганькъан Мусайна, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча администраце.

Белгалду, «ГалгIай мотт юкьмарашца, дешашца» яха проект лаьрхIа я; ГалгIай мотт дикагIа кагирхошта юкье боаржабара. Цу проекта чуйоагIаш, дешара моттигашка тайп-тайпарча боараме кхетаченаш дахьу, кагирхой теркам ГалгIай метта тIаоза лаьрхIа.

Берий технопарке РОББО яха кердадарий класс хьайийллай

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен «Кванториум» яхача республикан берий технопарке РОББО яха инженерни кердадарий класс хьайийллар. Из проект

дайолаьяр РФ Президента, Кьилбаседа Кавказа федеральни округе ГIолла викал ваьча Чайка Юре аларах, цо ший ахча дайдахийта а я из.

Проект кхоачаший хьажа,

аьнна, Тадиллад паччахьалкхен кулгалхочо Путин Владимира.

«Вай республике, Кьилбаседа Кавказа кхыча мехкашка санна робототехнически ГIирсий кхоачам, инженерно-кердадарий РОББО класшта методически комплекташ а ений дешархой кийчбара: «РОББО 3D-принтер», «РОББО лаборатори», «РОББО Схемотехника», иштта кхы дуккхадараш. Цул совгIа, хIара класе таханарча заман ноутбукаш латт MOS Linux операцен система ларда тIа. Проект хьакхоллара баьхан да берашта инженерни таронаш, робототехника йовзийтар, иштта Кьилбаседа Кавказа кагирхой профессионаьни оагIонна новкьостал дар.

Баркал ала лов Юрий Яковлевича, цо ГалгIайчен берашта керда дешара проект юкьеяккхарах.

Со тешаш ва, из юкьеяккхарах Илма, техника Юмаеца наькъ тIа, вай дешархой безам совбаргхиларах», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас. Кердача класе бераша Юмаергья робототехника, схемотехника, физика, иштта программировани, аьшка пхьарал дара йола говзалаш.

«Кванториуме» РОББО яха кердадарий класс хьаелларо хьагойт, технически дешара лоархIам хилар, ГалгIайчен кагирхой дешара нийса тIакхувш хилар. Цо ший аргIагIа таро лу нийса уйлаше, таханарча заман эшаш дола хьалаш Юмаде.

Махьмад-ХитIе-2-Керда Редант яха тока линии тоаеш боахк болхлой

Коазой Мадина

Махьмад-ХитIе - 2 - Керда Редант яха 35 киловольтах латта тока линии тоае арабаьннаб цу мгIарера болхлой. Из хоам «Сердалога» бир Кьилбаседа Кавказа россеташ яхача оагIон зарбан болх лелабераша. Цу лине ток лоаттаю МагIалбика кхален 12 эзар совгIа адам дахача йиь юрта - Кердача Реданта, Аькхий-Юрта, Завьгакьонгий-Юрта, Даби-Юрта. Цу балха кулгал деча Ваделганькъан Хьусена яхачох, цу еригача юрташкара тока хьал хоалуш меттаоттадергда дайхьош латтача балхо.

«Тока пхи бIоагIа, 6 км кхоачаш дола тишденна тока савьраш, 1000 совгIа «пела» хувцаргда цига.

«Ингушэнерго» филиалера 8 сав воалл цига къахьегаш. Ушалаш йолаш, болх беш валла хала моттиг я из, цудухьа сихха чакхбоаккхалуц болх. Дале а, тхоай декхараш бехктокхаме, дизза кхочашде ловш да тхо», - дийцар Ваделганькъан Хьусена.

ГалгIайчен Кулгалхо хьежар Шолжера берий ши беш кийча йий

Коазой Мадина

Ши берий беш - «Велакъажар», «Цалг» лаьрхIа я 120 моттига хIараяр, уж хьалгьаь Шолже, цар бераш тIаэцаргда лайчилла бутт болалуш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан зарбан болх лелабераша.

Кердача деша даха ха йоацача берий моттигашка, таханарча дено дайдахаш мел дола хьалаш долаш да.

Цига хинначул тIехьагIа из белгалдир республикан Кулгалхочо.

«Тахан оаха дукха терко лоттаю деша даха ха йоацача берий моттигашка эшаш долча хьалашца Iалашо яра, цар кхоллама, физически оагIорахьара

деглабахка таронаш хургйолаш. Иштта лоархIаме да, берий беша дешара-методически таронаш хилар, деша даха ха йоа

цача берий моттигаш а дукхагIа мукьаяргья шахьарашкарча яслешка, йоккхагIа йолча тоабашта ца тоьаш хинна. Хьалхашка

кхы а бе безаш дукха болх ба, юрташка кхоачам болаш берий бешамаш хиллалца, - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

Наьсар-Кертэрча маьждига юхера тий тоадаьд

Коазой Мадина

Карарча шера, «Туризм, хьаьша тIаэцар» яхача ГIалгIайчен туризма комитетта кьаман проектага ГIолла тоаеш латт кхо моттиг- Малсаганькьан КI. цIерагIа парк, Iабе - Гув, Наьсар-Кертэрча маьждига юхера тий. Тоае уж кхо моттиг бахархоша шоаш хьахержар, йоах, Наьсарен администраце.

Наьсар-Кертэра маьждиг тIадола доазув, административни даькь тIа метел, шахьаре а бахача наха накьадоалаш да, дукха ха яр цунна терко тIаяхийта еза: маьждига тIадодаш дола тий а тоаде дезаш дар.

Тий тоадир, чIоагIдир, бетона гIозараш овттадаь, тIера дIахьаьха, цун дехьа-воалача сага аттагIа хургдолаш, дехьа-сехьа хьалаца моттиг а яь.

Наьсарен кулгалхочо Йовлой Урусхана белгалду, шахьара доазон тIа кьаман проекташ кхоачашьяр лоархIае долга, дерригача кьаман проекташа дIахьош долча балхашта ше тIахьожаш хилар.

Бахархоша шоай арIагIа баркал оал, цу даькь тIа иштта теркам лоаттабеш хилара», - аьлар ювчача моттиге.

Оалкама, дагалоаттама моттигаш тоаеш, балхаш дир

Коазой Мадина

Лоам хьалчуоттача уллача Оалкама, «Вахара никъ» яха цига бейнача гуржий гIишлонхошта оттадаь хинна сийленгаш тоадир, яхаш дийцар Шолжа кхален администраце.

Дагалоаттама моттиг тоаярал совгIа, укхаза таханарча дийнахьа йоакхо йир: бахархошта эшаш бола болх дIабихьар. Царех бар Кьоастой Ш. цIерагIча урам тIара гIашлой никъ, №2 йолча ишкола тIакхаччалца тоабир из.

«Кьаьстга баркал оал оаха гIо даьча Беканаькьан Вахий воIа ИбрахIима, цун новкьосталца из де вIаштIехьадаларах. Тхо тешаш да, цун дикача гIулакхаша бисараш тIахьехаргба, аьнна, вай республика хозьяра, тоаяра.

Цунца цхьана бахархош-

ка ххайкарал де лов, културан тIехьале лорае, аьнна. Сийленгаш - из цхьан хIаман да-

галоаттам хинна Iац. Културан тIехьале лораяр боккхача лоархIае да.

Цхьана лорадеш хила вай кьаман мах бараш, истори», - аьлар цигарча администраце.

Юкьера Ачалкхе - Пхьилекьонгий-Юрт яха никъ тоабеш латт

Коазой Мадина

10,5 км латта Юкьера Ачалкхе-Пхьилекьонгий-Юрт яха никъ тоабеш боакк болхлой. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша. КIалхара кIийле шьарьеш боакк, тIаккха IотIабулларгба шолха асфальтабетона никъ.

«Наький гIулакхех йолча Министерствос из болх йистебаккха лерхI йиллача ханал хьалха. Гуйран кхоалагIа бутт хьатIаоттача хана, кийча хургба никъ, Дала аьннадале», - йоах хоамо.

Белгалде деза, из беркате болх республикерча наький хьал тоадарах йолча программага ГIолла дIахьош болга.

ДогIо дохадаь наькьаш тоадергда республике

ГIазданаькьан Ахьмад

МагIалбика кхалерча цхьайолча моттигашта зедеш хилар, укх деношка лаьтта догIаш. Йоккхача, Юкьерча Ачалкхенашка-

ра наькьаш дикка кьаьхьегадеш толхадаьд. Администрацера хьакимаш арабаьлар из гIулакх тахка.

«Ма хулла сихагIа дохадаь наькьаш тоаде, аьнна,

тIадиллар МагIалбика кхален администрацена кулгал деча Кьоастой Iаддал-Хьамида. Наькьаш тоаде дIаболабешнаб. Кхален чуйоагIаш мел йолча юрташ-ка дIахьоргба из болх», - дий-

цар «Сердало» газетага администраце зарбан болх лелабераша.

Кхален кулгалхочо, ше тIахьожам беш, чакхдоаккхаргда из гIулакх.

«Кьилбаседа Кавказа россеташа» хьалхадоккх, «харц энергетикаша» тийшаболх лелабеш хилар

Курскенаькьан ИбрахIим

«Кьилбаседа Кавказа россетий» болхлоша хьалхадоккх; ГIалгIайчен, Кьилбаседа Кавказа федеральни даькь тIа бахача наха тийшаболх лелабеш, каст-каста телефон тохаш хилар. Зуламхой, шоаш компане филиала болхлой болаш санна «Доалахьарча кабинета», «Госуслуги» оалача интернет-портала тIакхача гIерт, мах боацаш шоаш цига цхьаца хьал хувцаш санна дола бахьанаш а лешаш.

Цул совгIа, «харц энергетикаша» маьхах электрически гIирсаш тоадеш дола балхаш а ду шоаш оал, нах Iехабеш.

«Кьилбаседа Кавказа россеташа» хоам бу, шоай болхлоша цу тайпара телефонаш нахага етташ, цар каьхатий хоам хьабехаш дола гIулакх леладеш цахиларах. Компане дехар ду сакхетаме хила, тийшаболх лелаберашта карагIоргдоацаш.

Нагахьа санна абонентий хаттараш дале, цар таро я укх номерах телефон хьатоха 8 (800) 220-0-220, иштта тешама телефон 8 (928) 220-75-

69, «Кьилбаседа Кавказа россеташ» яха ПАО филиалий фусамашка хьабакха а йиш я. Цу берригача хоамах, боагIаш бола тIахьожам

болх дIахьоргба. Тийшаболх баь моттиг гучайоале, из гIулакх дIалургда дIахо тахкара, бокьонаш лорача моттигашка.

Цаггара хьал

Іанга кийчлуш, йовхал лоаттаеча гїшлошка хьожаш ба вайцига

Газданаькъан Ахьмад

ПалгІайчен вахара-коммунальни боахаме, хьатІадоагІаца Іанга кийчо еш я. Йовхал лоаттаеча болх республике дІаболабергба ардара бетта 15-ча дийнахьа, из ха хьакхачале йовхал луш мел йола моттигаш цахаддаш болх бе кийча хила еза.

«Хьабе лаьрхІа болх йистебакхар - керттера декхар да укх деной. Кьаьстта терко лоттае еза бахархошта дика хьалаш хилийтара, цу юкье - хий, газ, ток. Аз тІахьех цу гІулакха бехктокхамебараш, бахача наха лоаттадеш дола хьалаш хила деззача тайпара дикал йолаш, шоай ханнахьа дий хара; вай декхар да шелал хьаэттачул тІехьагІа тешшаме йовхал наьха цІеношка лоттаяр. Иштта теркалде дезарех да ший ханнахьа, дикал лакха йолаш уж хилийтара. Аз вай бахархой тІахьех ЖКХ даькъ тІа шоашта нийсденнача кхоачамбоацарех бувзама оагІонашка гІолла хоам бара. Цо таро хулийтаргья, бахархошта лоаттадеш дола вахара хьалашца дувзадена гІулакх тоаде.

Со тешаш ва, йоагІаш йола кийчо яь вай хуле, хьатІадоагІаш йола гуйранІан зама вай дика дІахьоргья, мехка вахара Іалашон дерригача даькъ тІа цахаддаш болх а беш», - аьлар ПалгІайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан

Махьмуд-Іаьлас.

Республико доал деча даькъ тІа централизованни ялх котельни я, цар Іалашду йовхалца ваштІара даь 54 цІа, иштта ворхІ вахарца ювзаенна кхьйола моттигаш. Юхейиса вахара лоархІаме моттигаш, ваштІара даь цІенош кьаьстта йовхал лоаттаергйолаш Іалашо яь да.

ХІанз дІахьош да лоа дІадоахаш йола техника эшача гІирсаца кийъеш дола балхаш, Іалашбеш латт тух-гІум вІашагІъадаь кхоачам, из эшаш ба наькъаш гІорадеш шелал эттача, керттера йовхал лоаттаеш дола яьш болх беш дий хьожаш, Іан

замах хина кхоачам хургбий хьожаш дола балхаш дІахьош да.

Мел эшача тароний Іалашо лоаттаеча организацеша цахаддаш газ, ток, хий хилийтара кийчон балхаш дІахьу. Тока саьргаш долча юхе гІолла гаьнаш дІахедаеш дола балхаш деш да.

Из деррига деш да наьха вахар Іан зама аттача даккхара, царна коммунальни хьалаш цахаддаш лоаттадара. Нагахьа санна газаца дагадоаца хьовзам нийслоь, йовхал лоттаеча организацеша коача газ хилийтара хьалххе а дийцад, вІаший гІулакх леладеча моттигашца.

Вахара-коммунальни боахаме гІишлошка авари хинна, е кхьдола хьал этта хуле, аьнна, юкьейоалаьяь ЦаІ йола система. Из бахьан долаш, таро хул автоматически дІаязде нийсденнар, цудухьа из ший ханнахьа юстардаккха таро хул; тоае езаш е хувца езаш оатхал нийслоь, из дІахувц.

Доал дара даькъ тІа масаныхьа хІанз дІахьош да йовхал лоаттаярга кийчлу балхаш. Масала, МагІалбике хьожаш ба №1 йолча котІага, иштта йовхал луча гидравлически оалача моттигашка а хьожаргба.

Илдарха-ГІалий тІа а котІалашка хьожаргба, насо-

саш, вентиленш, загалаш тоадаь хулийтаргда. Иштта вІаштІара даьча цІеной чура балхаш миштад хьожаргба. Цу юкьегІолла, Магасера говзанчаш трансформаторни подстанци мишта болх беш я хьожаш ба, хувца езар дІахувцаш.

Шелал хьатІадоагІаш хиларца, Наьсарен кхале а котельнешцара болх дІахьош ба, ваштІара даьча цІеношка теплообменник оала оатхал хувцаш я.

Лоаман ЖІайрахьа лоа дІадоахаш йола техника, кхьйола оборудовани кийчъеш латт, хІаьта РЭСа болхлой трансформаторашка, тока саьргашка хьожаш ба.

Лаяттанна тІакхувдарашцара кьовсам

Бокьо йоацаш лаятташ хьалувцарашца лоаттабу кьовсам чІоагІлуш боагІа

Курскенаькъан ИбрахІим

ПалгІай мехка чІоагІлуш боагІа шоашкара, Іаьдала бокьо йоацаш, лаятташ хьалувцаш болча нахаца дІахьош бола болх. Кьаьстта кІезига лаятташ долча республике лоархІаме кхоачамбоацар да из. ПалгІайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас аьлар, доал деча даькъ тІарча болхлошца цхьана, цу наха духьале лоттаю болх вІашагІболлаш ба. Цу тайпара хоам «Сердало» газетата бир ПалгІай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабараша.

Карарча хана, Шолжа кхале болх дІабихьаб еррига лоархІамеча гІишлой моттигаш, иштта доал деча даькъ тІара 190 лаяттан даька кадастра оагІорахьара дІаяздеш. Хьалхарча ах шера, кхален доазон тІа гучадаьхар, бокьо а йоацаш шоашкара хьалаьца 1,65 гектар лаятташ. Цу моттига духьала адми-

нистративни гІулакхаш хьадийлад, бехкебараш бехктокхаме озаргба.

Из болх дІабахьарах, юкьбара моттиг 2,2 гектар йола дий лаятта Оалкамара, Мужечара хьахийцар наха шоаш раьза а болаш. ХІанз ДаяттагІа 0,6 гектар наха дІалаьца лаятта мукьадоаккхаш, суд еш я.

Иштта теркам тІабихийтар,

бокьонах доацаш дІалаьцаца Іаьдала лаяттанна доагІа каьхаташ цу наха луш хилара. ГІажарий-Юрта цу тайпара 12 моттиг нийсьелар, из гІулакх таькара дола каьхаташ дІадахьийтад Шолжерча прокуратуре.

«Даяьхача толамаша хьагойт, лаяттанцара гІулакхаш нийсача даьхара дош теркама юкье хилар. Оаха законах леладергда, лаят-

та хьатІаяздеш болх дІабахьара дола гІулакхаш, иштта бокьонах доагІаш дече, шоай лоамагІа лаятташ хьалувцаш дола хьал юхатохаргда», - аьлар ПалгІайчен Кулгалхочо.

Со тешаш ва, аьлар цо, Іаьдала болхлоша, юкьбарлоно цхьана кьаьхегаш хилча, лаятташ дІалувцаш дола хьал тоалургхилараш.

Мехка анзораш даькъалабийцар Парламента кулгалхочо

Газданаькъан Ахьмад

ПалгІай республике РоссЕФСБ анзорий оагІув хьакхелла 30 шу дизарца цун доакьашхой даькъалабийцар Халкьа Гуллама спикер волча ПІумхой Мухьмада.

Лоамашкара вай доазув лорадеш латта анзораш массанена дукха безаш, лоархІаш болхлой ба.

«Эггара лоархІамеча моттигашка декхар кхоачаш деш латт пограничникаш. Мехка гаьна долча доазонашка болх дІахьош латтар аттацарех дац. МоллагІа тайпара гІулакх отте, шоай фу де деза, мишта хьовза беза ховш болхлой ба укхазе латтараш. Шун денца даькъаладуьц шо тахан! Аьттув болаш, иразе, беркате хилба шун ваьхара никь; могош, маьрша долаш даьхалда шо!», - йоах Халкьа Гуллама кулгалхочунгара денача каьхато.

ЖІайрахъарча ишколе анзора цѣрах «Турпала парта» хъайийллар

Газданаъкъан Ахмад

Сийлахъ - боккча Даьмехка тѣм тІа анзор волаш лаьтгача Пхылекъонгий Лорса Саварбика цѣрах «Турпала парта» хъайийллар, Лаьнанъкъан И. цѣи лелаеча ЖІайрахъарча ишколе. Тѣмхочун сурт, цун вахар, тѣма никъ бовзийт цига. «Турпала парта тІа» багІа йиш хургъя эггара дикагІа дешачар.

«Пхылекъонгий-Юрта ваьв полковник хинна Лорса Саварбик 1919-ча шера гуйран тѣхъарча бетта 8-ча дийнахъа. 1941-ча шера, ажан аьтинга бетта 22-ча дийнахъа Гитлер яхача моастагІчун эскар эггара хъалхарчарца юхатохаш лаьттай из юкье вола тоаба. Коталон ди отталца тѣма аренаш тохкаш, фашистий навкъаш тедаш, чакхваьннав Саварбик. Цѣеча Байракха орден, Цѣеча Седкъан орден, иштта дукха майдилгаш йоахаш, моастагІчоа духъаллаьттав из.

Эггара лирагІа тѣмаш долча моттигашка белгалвоалаш, бѣухо хиннав вай майра мехкахо», - дийцар «Сердало» газетага из кхетаче дІахъош хиннараша. Кхувш латгача тѣхъенна масал да иштта бола Даьхен сийдола къонгаш. Вай дегашка массахана яха еза цар цѣраш!

Герз дІаделла къайле гучаяьлар республике

Курскенаъкъан ИбрахІим

«Герз» яха операци дІахъоча Іаьдала болхлошта гучаяьлар герз дІалочкъадаь моттиг. «МагІалбик» яхача Россѣ МВД МО уголовни тохкама, ФСБ болхлошта, шахъарерча хий лоаттадеча моттига юхера, герз дІаделла къайле гучаяьлар.

Іаьдала болхлоша гале чура араьяькхар Калашникова оалача автомата яьсса ехк, ВОГ - 25 хІама, Ф-1 граната гІирс, 5,45 мм калибрах йола 30 поатрон, иштта 211 поатрон чуйола тІормиг. МВД криминалишташа тохкаш да из герз. Цу гІулакхо хъагойт, иштта цъяна беш бола болх дІакхаьхар мел лоархІама да.

ТАСС 120 шу дизара хетадаь «ЛоархІама къамаьл» хилар мехкарча ишколашка

Газданаъкъан Ахмад

Ишколашкара «ЛоархІама къамаьл» ТАСС 120 шу дизара хетадир вай мехка. Россѣ хоамий оагІон истори довза чам болаш хилар бераш.

«Ше болх беча 120 шера, Россѣ эггара нийсагІа дола хоамаш бахархошта дІадовзийташ хъабоагІа из оагІув. Пачча хъалкхен эггара кергтера болча хоамий оагІоно хъабена никъ байзар дешархошта. Хоамий оагІонашка лоархІама да, хоам

мичаьхара, хъангара боагІа тахкар, бакъдар мара нахага дІацакхачийтар», - дийцар «Сердалога» дешареи Илмани гІулакхех йолча министерствон зарбан болх лелабераша. «ЛоархІамеча къамаьло» дешархошта хъалхадаьккхар,

моллагІа хоам эггара хъалха таха безилга. Хезар бакъдий тахкаро дуккхача хІамаех кІалхарвоаккх саг.

Харц, бакъдоаца хоамаш доаржадераш дукха болча тахарча хана, геттара лоархІама да из гІулакх.

Вай гимназисташта хъалхадаьккхар; Даьхе езаш, цунна амал деш хила безилга

Коазой Мадина

Мехка «ЦаІ йолча Россѣ» кулгалхочо Кхоартой ИбрахІима МагІалбика №1 йолча Чаккенаъкъан С. цѣрагІа гимназе кхетаче дІайихъар «ЛоархІама къамаьл» аьнна. Из хетаьяр яр Даьхенна, из езаш хила беза-

ра долча къамаьла, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «ЦаІ йолча Россѣ» зарбан болх лелабераша.

Ше лакхерча классашка багІача дешархошца къамаьл деш, цо довзийтар Даьхе езар яхача дешай маІан, иштта дика

гІулакхаш, граждански оагІув хъаллацар.

ГІалгІай республика дегІайоалаяра кагирхоша шоашкара дакъа юкьедаьха дезарах, Даьхенцара безам совбакхарах дийцар.

«Даьхен мутІахъа хилар - уж духъбал дешаш хинна Іац,

из вайх хІаране деш дар да. Из да, шийна гонахъара дуне тоадар, уллуврча сага новкъостал дар; ший мохк, ший Даьхе езаш хилар. Тахан юкъарча вахаре оаш дакъа лоацаш хиларах тийша да вай вахар хъал тоадалар», - аьлар Кхоартой ИбрахІима.

Кагирхой политикахи туризмахи йолча Министерствон кулгалхочо «ТАСС Кавказ» прессконференци йир

Газданаькъан Ахмад

Ший балхаца дувзаден-нача лоархIамеча декхарех дийцар «ТАСС Кавказ» яхача мехкарча хоамий оагIонца дIайихьача кхетаче министерствон хьалха латтача Малсаганаякъан Адама.

«Эггара керттерчарех да, кагирхошта аьттув лургбола наькъаш хьаделлар, мехка экономикан хьале лоархIаме моттиг дIалоацаш йола туризм йоаржайар», - аьлар Адама журналистий хаттарашта жоп луш. Белгалде деза, карарча хана республике кагирхой моттиг тоаяра тIехьа дикка къахьегилга, тайп-тайпара кагирхой кхетаченаш еш боккха болх белга.

Россе кыча моттигашкарча кагирхошца бувзам лоаттабеш, шоашта ховр дIа-хьа эцаш, гIалгIай къаман кагирхоша дIагойт, шоаш республиканна, мехка накъабоалаш баха ловш болга.

ДIабахача бетта 513 бер малхадаьннад вай мехка

Козой Мадина

ДIабахача бетта вай мехкарча бераш деча моттиге малхадаьннача 513 бера юкье 13 шола даь, цаIаш кхолла даь да. Белгалде деза, аккан шоллагIча бетта хинначул, 83 бер дукхагIа хиннилга цу бетта. Из хоам «Сердало» газетага бир цу моттигерча болхлоша.

«Шола баь кIаьнкаш малхабаьлар ялх фусаме, ялх цIагIа - шола яь йиIигаш, шола даь кIаьнки йиIиги - цхьан цIагIа», - белгалдир лораша.

Машаре ваха бокъо хилар

ГIалгIай мехка кхетаченаш йир, терроризмаца къовсам лоаттабара Ди хьаллоацаш

Газданаькъан Ахмад

Терроризмаца къовсам лоаттабара Ди вай мехка хIарашера тов бетта 3-ча дийнахьа белгалдоаккхаш да, цунна хетаяь кхетаченаш хилар ГIалгIайчен культуран цIенешка. Мехка культурансалоIама моттигий болхлоша вIашагIехькача кхетаченашка дакъа лоацаш бар тайп-тайпара ха яьнна нах. ГIалгIайчен бахархошта дикахов терроризмо малагIа хатараш дахь наха, вай мохк цкъа нийсбенна Ийнабац цу воча гIозара наькъ тIа, террористаша дукха цIий Iомехкадаьд.

Яндарерча культуран цIагIа дIайихьа кхетаче хьаяь яр моттигерча дешархоша. Цига дакъа лоацаш хилар Наьсарен кхален терроризма духьала къовсам лоаттабара йолча комиссе секретарь Хьоашаланаькъан А., юртарча администраце кулгалхо Лоалахой Т., исторе хьехархо Султиганаькъан Х., полице лейтенант, даькъ тIара болхло Хамхой А., къоаной.

БоккхагIбараша дийцар, терроризм яхар фуд а шоаш деча зуламашца цар фу юкьедаоккха, террористаша мел докхий халахетараш наха лоаттаду а, цу юкье дагаехар 20 шу хьалха доккха хатар хинна Берса-Юрт, цига бехк боаца дукха нах боабаь хилар.

Кхетачен доакъашхошта дагаухар, террористаша даьча зуламах байна шоай юртой, терроризм юхатохаш байна бокъонаш лораю болхлой, царна карагIаьннар дувцаш ха дIайихьар.

«Терроризм - из адамашта духьала зулам дар да» яха тематически сахьат дIадихьар Алха-

стерча культуран цIен болхлоша моттигерча ишколе-берий беша. Кхетаче дIахьош хиннача ЗагIенаькъан Адама, Булгучанаькъан Зейнапа белгалдир, терроризма духьала къовсам лоаттабара болх дIабахьа безаш хилар. Дешара улга тIа хьагойтача сурто хьалхадаьккхар берашта, цхьана хилча мара цу бIехача гIозара духьалъотталуш хургвоацилга.

ГIажарий-Юртарча культуран цIагIа терроризма духьала хилара Ди дIахьош, кхетаче хилар №№ 1, 2, 4 йолча ишколай дешархой, ГIалгIайчен МВД ветераний Совета кулгалхочунца Котанаькъан Мухьмад-Салеца; иштта Шолжа кхален, Илдарха-ГIалий тIагIолла йолча Российски ветераний союза отделене кулгалхочунца Йовлой Ювсапаца.

Укхача лоархIаме къамаьл хилар тахан вай мехка хьалхашка латта хьал дувцаш, деррига къам цхьана хила дезарах, российский юкъярлонна декхар из хиларах дийцар гулбена-раша. Цу кхетаченна хетабаь культуран цIагIа гойтам бар, цига хьагуш дар терроризма ийрча гIулакхаш.

Наьсарен кхален культуран цIен тоабо «Террор-бIаьшерен кхоачамбоацар» аьнна цIи йола тематически программа кийчъяьяр шоай дешархошта. Кхетаче дIахьош белгалдир, терроризм - адамлен хьалхашка нийсденна доккха кхоачамбоацар хилар. Цо дохаду наьха вахар, гонахьара мах болаш дар, юхатотта йиш йоаца цIена гIулакхаш. Террористаша деш долча зуламаша наьха дегаш дохаду, сага низ тIабахьарал совгIа, керта чура уйлаш кегаю, психологически човнаш ю, дукхача шерашка цу хьалах могош

боацаш бус из чов хиннараш.

Кхувш йоагIача тIехьенна хьалхадаьхар террористаша даь докхий зуламаш, укх тIехьарча шерашка вай мехка мел нийсбенна унзара моттигаш, - Пятигорске, Каспийске, Буро тIа, Москве, Буйнакске, Буденновске, Кизляре, Наьсаре, Берса-Юрта, Санкт-Петербурге. Берашта дийцар теракт еш хилча ха дезар, иштта чоалхачерча хьалашка нийсвелча кхерамзлен Iалашо хургIолош де дезар.

Долакха-Юртарча культуран цIен болхлой бахар цу дийнахьа моттигерча юкъярча дешара ишколе, цига дIайихьар «Тхона дагабоагIа беррига бейнараш» аьнна вIашагIелла кхетам балара моттиг. Цу юкье дакъа лоацаш бар ийслагIча классе багIа дешархой, СВО даькъ тIа шоай денал хьагойта бIухой, Даьхе лораяри кхерамзлен хьалаша хьехаш вола Манкенаькъан Муса, дин хьехамаш деш вола Геласханаькъан Башир.

Культуран-салоIама моттига исбахьален кулгалхочо Манкенаькъан Зинас бийхабар лакхехьарча классай дешархой, герга истол дIахьоча дакъа лаца, граждански юкъярло вIашагIйоллара тIадерзадаь дар цига хинна къамаьл.

Терроризмаца къовсам лоаттабара цхьоагIон Ди долаш, цу зуламах байна нах дагабохаш хиларах тарра, Кердача Реданта культуран цIен дешархошта дийцар, вай мехкарча бахархошта карагIаьнначох, спецназа бIухой деналах, уж терроризма духьалъотташ хиларах.

Хамхой Iашата кулгал а деш, дешархоша Iомайир кхерамзлен бокъонаш, нагахьа санна теракт хилар кхерам

болаш моттиг нийслойя, полице мишга хоам бе беза хьалхадаьккхар царна.

ЖIайрахьарча культуран цIен методиста Харсенаькъан Аминас, исбахьален кулгалхочо Лаьнанаькъан Радимхана, Лаьнанаькъан И.С. цIерагIча берий беша-ишколе берашца цхьана кхетаче йир. Из хетаяь яр Берса-Юрта террористаша даь хиннача хатарна.

Цу кхетаче дакъа лоацаш бар ЖIайрахьа кхален администраце викалаш Боранаькъан Муса, Лаьнанаькъан Рамзан, полице болхло Чуранаькъан Ахмад, дин хьехамаш деш а истори хьехаш а вола Шовхаланаькъан Назир.

Берашта гойтар, террористаш Берса-Юртарча ишколе чухьелхача, из дIалаьчача хана, цига унзара Iазап отадаьча хана яьккха материал. ВIашагIкхетар хетадаь дар кхувш йоагIача тIехьенна мах бараш довзийтара, царна во а дика а къоастаде ховргдолаш, дикача хIаманна уж тIехьабахара.

«ЛоархIаме да хар, терроризмаца къовсам лоаттабаь Iе йиш яц, из хьахьовргIоацаш юхатохаш а хила веза», - аьлар из кхетаче вIашагIеллараша. Берригача наьха бокъо я сатеме, машаре баха, воайла безаме, лерхIаме хиларо мара, терроризм дIа-юха ца яржийтара тIехьа вай аьттув боаккхаргбац, вай дIагойта деза, цIаккха а зуламхой хьаллоацаш воаш хургдоацилга.

Вай дерригаш а харцо лелерашта духьала хила деза, терроризм, экстремизм яржаргIоацаш духьале лоаттае еза, дерригача адамий сийрда вахар лорадара, тахан а кхоана а кийча хила деза.

Ставрополе
д'айихъача
мехкашта
юкьерча
кхетаче, дакъа
лабцар вай
йоазонхоша

Газданаькъан Ахмад

«Литературан барта т'аьш» яха кхетаче д'айихъар Ставрополерча Лермонтов М. Ю. ц'ерах йолча библиотеке. Цига дакъа лаца ваха хилар вай мехкарча йоазонхой Союза керте латта Ноакастхой Хаваж.

«Галг'ай литература таханарча дийнахъа малаг'ича хъале да, малаг'ича проекташка дакъа лоацаш хиннаб къаман йоазонхой т'ехъарча хана, д'ахойодача хана йоазонхой Союза кхоачашде лерх'арех, иштта кхыдолча вай къаман йоазонхоша дувзаденна-ча г'улакхех дийцар Ноакастхой Хаважа», - яхаш, хоам бу «Сердало» газетата къаман библиотекан зарбан болх ле-лабераша.

Къилбаседа Кавказа эггара къаьнаг'а йолча библиотекан йоккхача зале хозаш яр Кавказерча къамий метташца язъь байташ, иштта берашта лаьрх'а дола дувцараш. Кхетачен доакъашхошта лаьрх'а тайп-тайпара балхаш хьокхаш, гойтам бар цига. Масане самукъадоалаш, моттиг хилар цох.

Дешара
моттиге
арг'анара
Юмалу болх
д'ахьош хилар
МЧС

Коазой Мадина

Ц'и яьнна хатар хилча, мишта хьовза беа хьехархошта, берашта д'ахьокхаш, болх д'абихъар МЧС къахьегамхоша Магасерча дешара моттиге. Из хоам «Сердалога» бир МЧС.

Гишлон чура беррига нах арабаьха, д'абихъар из болх. Хьехархошта де дезараш хьалхадаьха, ц'и яьлча эшаш дола г'ирсаш шоай моттиге дий хьехар МЧС. Хатар хуле, царца болх мишта бе беа д'агойтар цар.

«Боаг'г'ача боараме, дика д'абахар из болх. Белгалде деза, иштта д'акхухъача балхо наха боккха пайда белга. Ц'и яьнна хатар хуле, корзаг'Ибанна, беа ца а хьувзаш, шоай фу де деза ховргда царна, х'аьта из лоарх'аме да моллаг'ича хатара юкье», - белгалдир МЧС болхлоша.

Культуран т'ехъале

Галг'айче хьехар Салгерча г'ишлой хьал миштад

Коазой Мадина

Ж'айрахъа-Ахабоарзен паччахьалкхен историко-архитектуран, Иалама музея-заповедника кулгалхочун декхара ш кхоачашдеш вола Сампенаькъан Ахмадхан хьалха а волаш, Салгерча г'алай доазон т'а йисача г'ишлой хьал довзара, цига доаг'аш дола каьхаташ оттадара, уж лакхехъа латтача балха моттигашка д'адалара лаьрх'а баха хилар. Из деррига а деш да, культуран т'ехъале лораяра.

Салгера г'алаш шоай хана кхайканза боаг'ача хьаьшашта унзара яр. Уж хьалгъаьй, цу ц'оже саг чуваргвола моттиг шоашта т'ехъа д'а а къовлаш. Цига г'олла Юдодаш хиннача Чулахин ц'и тиллай царех. Цига баьхача нахах чулахой оал.

Карарча хана Салге дакъ т'а 12 г'ишло йисай. Царех шиь т'ема, итт нах баьха г'алаш я, тайп-тайпара кхерах хьат'аь г'ишлош а, духьалг'отгара даь пенаш а да.

Цу г'ишлоех дукхаг'ьараш Юхаьрцай.

«Салгех долча дувцаро йоах, из Маготе яхача юрта баьхача наха хьалгъаь хиннай, из юрт иллай лоалахарча лоаман дукъ т'а. Д'адахача б'аьшерен юкьерча ханашка Салги хиннай административно-политически, культуран Чулхой-ч'ожен кертера моттиг.

Из ц'ихеза хиннай, дикал лакха йолаш, ше деш хиннача тайп-тайпарча аьшка, герза балхашца (т'аьскаш, ладсаькхаш, товращ), иштта къаман ц'ихезача лорашца, Иалама хьалий говзал лелае ховш болча нахаца, хьаькъал долча дина вика-

лашца, ц'увнашца (масала, возаш ва Дзовранаькъан Махъа), майрача блухоща. Салгерча малхбоален оаг'орахъарча лоаман дукъ т'ара, моттигерча бахархоша XIX б'аьшере юкьехаччалца молха доаккхаш хиннад селитрах. Из а моакхаз бола герз а хьаде ховш хиннаб цигара нах. Салге баьхача пхьараша дика довзаш леладаьд из г'улакх.

Юрта къахьегаш хиннаб аьшка пхьараш, кхалнаха к'адаш деш хиннад, топпа-

ра пхьерлаш яра болх а дика дерлабоаг'аш хиннаб (цунна тешал ду археологаша хьайоахача х'амаша). Юрта бахаш хиннаб ц'увнаш а, цар д'ахьош хиннад лаьрх'а йолча моттигашка дин г'улакхаш, иштта дукхача лазарашта баьцашца наха дарбаш дераш а хиннаб, цар уж баьцаш гульгеш хиннай б'аьсти, аькки гонахъарча аренашкара, баь т'ара», - аьлар, уж тамашийна ханаш ювцаш, «Сердало» газетата музейе-заповеднике.

Галг'айчен лоамашка, ворх'I малхара каш корадаьд

Газданаькъан Ахмад

Ж'айрахъа-Ахабоарзен паччахьалкхен историко-архитектуран, Иалама музея-заповедника болхлоша, д'аларх'анза йола культуран т'ехъален моттигаш гучаьхар. Арг'анара болх д'ахьош, лоамашка ворх'I малхара каш корадир.

«Кхай т'ара балхаш укх наькъа д'ахьош дар тхо Лакхерча Оздике, цига гучадаьлар д'адахача б'аьшерен

ворх'I малхара каш. Г'алашта юхе, юрта гаьна доацаш, да уж, хьалха Галг'айчен культуран т'ехъале хиларах тарра д'аларх'анза да уж», - аьлар «Сердало» газетата уж балхаш д'ахьош бараша.

Уж г'ишлоштайп-тайпарча хьале я, бакъда цхьаьрий хьалиоттара г'ишлон кеп дукха ца йохаш йисай. Говзанчаша техкачул т'ехъаг'а, мехка культуран т'ехъален моттигаш хиларах, реестра чуйоаг'аш хургья уж.

«Дзурдзукий оаз» яха гойтам хьабелларгба, суртанчий паччахьалкхен музейе

Газданаькъан Ахмад

Кулгашца тайп-тайпара говза балхаш деш йолча суртанчан Оздой Лидай «Дзурдзукий оаз» яха гойтам хьабелларгба паччахьалкхен музейе, хьат'адоаг'ача к'ира. Тамашийна хоза кхелла балхаш гургда цига хьабаьхкарашта.

«Тайп-тайпарча ханашка кхелла 50 совг'а болх ба гойтама юкьебахараш. Натюрморт, Иалама хозал, иштта кхыдола оаг'онаш гойташ дола сурташ, кулгашца хьаьз хоза х'амаш я Оздой Лидас кхеллараш», - дийцар «Сердалога» музейе зарбан болх лелабераша.

Вай мехка дукха ба нач'ал дола нах. «Дзурдзукий оаз» яха гойтам цунна тешал деш хургба.

Наьсарен
Малсагань-
наькьан
Кларцхала
церагIа парк
хувцалуш йоагIа

Газданаькьан Ахьмад

«Хьалхарчар болам» яхача оагIон доакъашхошца, кхетаче дIайихьар Илдарха-ГIалий тIа

Газданаькьан Ахьмад

Илдарха-ГIалий тIарча гимназе кхетаче дIайихьар «Хьалхарчар болам» яхача оагIон доакъашхошца Мазенаькьан Апте, Коазой Сайт-Мухаммада, Чопанаькьан Зуляс, иштта Хьалхарчар

берий совета кулгал деча Хьоашалнаькьан Хаде.

«ГIо деш болча кагирхочех лаьца къамаьл хилар цига, хьоахадир, цу юкье дакъа лаца безам бола кагирхой хIара денна дукхагIа хулаш латтилга, «Хьалхарчар болам»

яхача оагIоно царна беча пайдах», - дийцар «Сердало» газетага кхетаче хиннараша.

Иштта йола кагирхошцара кхетаченаш тахан геттара эшаш я. Дешархошта юкьера бувзам, барт чIоагIбу цар, керда прокташ кхоллара тIехьа

совбоах. «Классера сахьат» яхача, Россе ишколашка Iадат хинна дIаэттача кхетаченашка, шоаш масал эчача нахаца къамал де, цхьацца хаттараш дашха аьттув ба берий. Царгара нийсадар, сий доаккхаргдар Iомаде лов кагирхошта.

Малсагананькьан Кларцхала церагIа парк гургья Наьсарен бахархошта, хьаьшашта кердаяьккхача кепара. Наьсархой таро я укхаза дIахьош долча балхашка хьажа, шахьара Iаьдало кьай-ляяьккхача из моттигнахах, шоаш боккха болх дIаболабеш.

«Туризм, хьаьший тIаэцара кийчо яр» яха ГIалгIайчен туризмах йолча Комитета мугIарера къаман проект йистеяла йоалл. Уж прокташ, шахьара администраце хьала лоацаш, кхоачашьеш я. Парке хийцад деррига гIандаш, бурчолгаш оттадаьд, модульни оала библиотека яьй.

Укхаза иштта Наьсарен истори тIадола улгаш оттадергда. Шахьара кулгалхоша шоашта тIайцад дагалоаттама улгаш тоадар, царна сердал ялар», - аьлар «Сердало» газетага Наьсарен администраце зарбан болх лелабераша.

ДIадахача салоIача деношка шахьара бахархой таро хилар керда чуй-илла сердал го, бийсан из мишта йоаг хьажа, из сердал хургья наха езаш йолча парке.

«Даьхен Лорбой» яхача ганза филиале, баха хилар вай дешархой

Газданаькьан Ахьмад

«Даьхен Лорбой» яхача ганза республикерча филиале баха хилар «Хьалхарчар болам» яхача оагIон доакъашхой, къона эскархой. Кхувш латтараша боккхийчарца дийцар, Даьхен сий, яхь лорадергдола тIехье ураоттарь къаманна мел лоархIама да.»

Цхьан истола гонахьа гулденна, дIаьха къамаьл хилар тха берашца. Мехка цIи еза,

боха лелаергIола, цун гIулакха латтаргIола тIехье хилар, доккхача дикаех долга дийцар берашца. Шоай ханарчарна из хьалхадаха, ма хулла дика гIулакхаш доаржадара уж тIахьеха чIоагIо йир кхувш латтараша», - дийцар «Сердало» газетага филиала кулгал деча Оздой Муслима. Иштта дIакхухьача кхетаченех дикка пайда боал берашта, Даьхенцара безам чIоагIбеш дола гIулакхаш довзийт царна боккхийчар.

Фашизмо доаржадаьча зуламех бола гойтам хьабийллар вай мехка

Газданаькьан Ахьмад

Фашизма зулама юкье нийсбенна нах дагалоацача Кьамашта юкьерча Денна хетабаь суртех, каьхатех латта гойтам хьабийллар; мехках баьхача наьха Мемориальни комплексе. Укх бетта 20-ча денга кхаччалца латтаргба из.

«ШоллагIча дунен тIем тIа лелаяь кьизал, доккхий зула-

маш гойташ, сурташ дар гойтаме. Немцаша къамаш кьестадеш леладаь зуламаш, цар хьабена бIеха никь, фашистски Германе лакхерча хьакимаша доаржадеш хиннар гучадаьккхар Нюрнбергски судо. Токийски, Хабаровски судада йохайир Японера милитаризм, японски тIема лораша бактериологически герз хьадеш бола болх. ШоллагIа дунен тIом латтача хана; немцаша, японцаша леладаьча, дийца ца вал-

лал долча кьизача гIулакхех дувцаш; дукха каьхаташ, сурташ оттадаьд гойтаме», - дийцар «Сердало» газетага цу моттигера.

Дунен шоллагIа тIом латтача хана хиннараш, довзаргда гойтаме хьабаяьккхарашта, цу ханара денош мишта хиннад гургда. Историкашта, Илманхошта санна; дунен истори довза мел ловрашта лоархIама гойтам ба хьабийллар.

12 ДИКАЧА НАХАХ

Доккхача газетера вена редактор

Гадаборшакъонгий Боскара Османх лаьца

Гарчакханаькъан Сали

Дукха ха я «Сердало» газета редакце юхъанца болх бе со д'аволавенна, нийсаг'ла аьлча, эггара хьалха цу газета редакце со къахьегга волавелча денз, 43 шу даьннад. Цу хана газета керте латтар республике дика вовзаш хинна, дуккхача хана денз кепайоозонца къахьегаш хьавоаг'ла Тебой Iабазбика Тухан. Наха везаш, царца та ховш, журналисташа сий деш саг вар из, х'лаьта дош говза оолаш, каст-каста редактора оаг'лон т'ла лоарх'ламе дешаш г'еттадеш хулар цо деш дола йоозош. Со цу заман чухьа культуран отдела корреспондент волаш, къахьегаш вар. 1983 шера аькхи, в'алада дагадоацаш, редакце г'олла чакхбаьлар керда хоам, «Сердалонна» кхывола кулгалхо вайт, яхаш, бар из. Редакцена дика доал деш, парте обкомо лоарх'лаш вар Iабазбика Тухан, цул совг'ла цу балха т'ла эггара дукхаг'ла ха яккхча а вар (итт шу).

Тешанзар тхо дувцача къамаьлах, бакъда газетера хьал дикка хувцалуш латташ санна хетаделар, наьха оамалаш, г'улакхаш, уйлаш, бахар-бахар зийча. Цъха сагота ха этгача санна дар, ерригача журналистий тоабан дог-уйла, хувцаденна ерма дий аьнна х'лама дече а. Дувцар бакъ хинна д'лаотта дукха ганзар, 1983 шера маьцхали бетта редакце кхетаче хилар, керда редактор вовзийташ, цунца кепайоозон ц'аг'ла баьккабар парте обкома пропагандаи агитациеи отдела кулгалхо А. Тацитов, цун инструктор Тутаев Ваха. Хьалха хинна кертера редактор кхьча балха т'ла хьожававар, республике арадувлаш дар телевидене передачай программа, х'лама дохкара-эцара г'улакх нахалдоаккхаш дола «Нохч-Палг'лаичен к'лира» яха газет. Тухана вахаре геттара дукха х'лама хувцаденнадар ооалуц сона. Кхьча газета кертера редактор вар из, хьалха мо журналисташ шийца беце а, ше хиннача кепайоозон ц'аг'ла болх беш вар, массехк г'лат лохаг'ла. Хувца-

деннар фу дар? Тхьовра мо из лелавеш «Волга» яцар, бе безаш бола болх эрсий меттала бар.

Кердача редакторах эггара хьалха оолаш хезар сона; цунна г'алг'лай мотт хац, аьнна. «Сердало» цу хана деррига а наьна меттала арадувлаш дар. Г'алг'лай мотт-м ховра цунна, х'лана аьлча г'алг'лай да-нана долаш, боккхача дезале (ийс бер), къаманна юккье хьалкхийна саг вар из. Бакъда къаман йоазув хацар цунна, х'лана аьлча ше яккхча дукхаг'ла йола ха эрсий меттала арадувлача газеташка къахьегаш яккхаяр цо. «Грозненский рабочий», «Правда» яхача дика лоарх'лаш хиннача газеташка болх баь йоккхча поалхам йолаш, кепайоозон г'улакх дика довзаш вар керда редактор. Амма цъха хало яр цунга хьожаш, газета т'ла Iот'ладува йоозош деша ший в'ашт'гехьадарг'дацар цун.

Оамала, г'улакха, сиба-та мишта вар керда вайта хьаким? Лакхо, хьатаро герга юхь йолаш, х'ланз а к'лайбаланза к'лор мо Iаьржа, т'гехьашка хьа юхабилла к'удж болаш, лакха, шера хьажа, Iаьржа б'ларгаш долаш, дег'ла сома маьже йолаш, низ болаш къонах вар из. Цунца болх беча юкьа аз зийна а, к'лезига тамашне хеташ а х'ламаш дар: айраш лакха долаш хулар цунна т'лабувха когаг'ирс, хетаргахьа, цо Iот'латохар цун дег'ла цъхьадола лакхал. Волавалар а болар а ший тайпара дар цун, г'лаш дукха лийннача сага санна а доацаш. Аз кхетадечох, из дувцаденна дар машинаца лела Iамарах. Е Сибре яккхача хана дале а, е шийлача мехка корреспондент волаш лийнилга дале а, шелал кхийтача санна, каст-каста мераж хьалг'увзаш Iаьдал дар Османа. Цъхьакхча цъха х'лама дар теркам т'лаозаш. Оршот дийнахьа цун кабинет планёрка йолча, в'ашаг'кхетар редакце беррига болхлой. Цо болх беча истолал совг'ла, юстаро д'лаьха истолаш, массанена лаьрх'ла г'андаш латтар цу чу. Цу хана баьде б'ларгсинош доакхаш хулар кертера редактор. Укхаза дагабох сона Китаера ширача заман судахой. Шоай

б'ларгаш ца зийта дагахьа, цар леладьд йоах баьде б'ларгсинош, суд еча моттиге баг'лаш. Журналисташа дувцадох редактора фу хет цун б'ларгех ховрг'долаш дацар, цул совг'ла из хьанна б'лархьеж а кхетаде хала дар. Къаьстта редакцен болхлошта новкъа долаш цъха х'лама доаллар цох. Саг, мел доккхча г'улакх хиларах, балха т'ларавалар лоалуш вацар кулгалхо. Цу т'лаг'лолла каст-каста вас йоолаш, халахетараш хулаш моттигаш нийслора газете. Укхаза цу тайпара масалаш кхувла а йиш яр. Бакъда х'ланз из цъхьаккхча лоарх'лам болаш дац аьнна хет сона, ишттал ха д'лаяхачул т'гехьаг'ла. Х'лаьта ер йоазув, Боскара Осман воча оаг'лорахьа вувца аьнна сайна хьалхашка декхар а оттадаь, деш вац со.

Из цу балха т'ла хьат'лавоаг'лача хана, со культуран отдела воккхав'вола корреспондент вар. Соца, бакъдар аьлча, юхъанца во вацар керттера редактор. Ше хьат'лавена дукха ха ялале, духхьал ший пурамца леларг'вола корреспондент вир цо сох. Вешта аьлча, миччахьа командировке вохийташ хилча, цун мара бокъо яцар сона декхар т'ладилла а со цига вахийта а. Т'гехьаг'ло из г'улакх Цисканаькъан Мухьмад-Баширага д'ладелар цо. Са кабинет нийсса цун приёмнена духхьала яр. Кабинете ши телефон латтар, чурча бувзама яр цаI, вож – шахьарашка а юрташка а тоха йиш йолаш. Цъбаза чурча телефонаца д'лачувехар, цъбаза секретарша Шамилёвг'лар Яха хьакхайкийтар, хьачувола йоах хьога, аьле. Г'алг'лай меттала деша хьожар из, бакъда еррига моттигаш, дешаш кхетаде в'ашт'гехьадалацар. Миштад ер, фуд ер, аьле хоттар сога. Аз аьнначунга ла а дийг'ле, дешача йоозонна тоадар юкьехьора.

Каст-каста обкоме д'лавехар кулгалхо, цигара ше юха ма кхьаччинге, хьагулбора журналисташе. Уж Iо а ховшабийя, ше обкоме волаш йоозош даь блокнот хьа а дийлле, парте республикан журналисташта хьалхашка оттадеш дола декхараш малаг'лаш да, обкомо дукхаг'ла сenna теркам т'лабахийта декхарийла ду газеташ дувцаш, дикка ха йоаккхар. Мукъача хана, ц'ай долча хана; хьалхарча шерашка болхлошца хила г'ертташ вар Осман, нагахьа санна банкет йойя, тхьамадалла ваг'ларгвар. Цу хана истола т'ла малар оттаде а йиш яр, цох г'алатларх'лацар, Горбачёва «декъа закон» т'лаэццалца. Цъхьа-

ца дагара-дистара дувцаш къамаьл а дергдар. Хетаргахьа, дезалца а вар из, мукъа ха цунна тоам болча тайпара д'лаяхьа г'ертташ. Цъба цирке баха билеташ эца саг вахийта дагадоаг'ла сона, ший йоI а гаргара йиIигаш а цирке бигар духьа. Мухьмад-Башира (корреспондента) т'ладилладар мотташ ва со цо из г'улакх.

Редактора сий журналисташта юкье лакхдар санна х'лама хилар, Османа керда машин яларах. Хьалхара редактор лелаваш «Газ-24» д'ла а яккхча, нагахьарча хьакимга мара цу хана йоаца «Газ-3110» яха керда яьнна Iаьржа «Волга» елар цунна. Тера кеп а мотора тата а ший тайпара долаш яр из машин. Цъхьаболча хьакимаша даим шоай дезалаш хехкаш хул Iаьдала машинашца, аз цунца болх беш яккхача хана, цъба мара ший фусам-нана Рукъет чуйг'лаш б'ларгавовнзар сона из. Х'лаьта цун дезала оамал яцар, из волча балха хьаухаш, иштта цъба вайра ерригача редакцена, ший кхувш воаг'ла к'лаьнк уллув волаш, из балха вена. Цу г'улакха эздел долаш, эсала х'лама б'ларга ца дайташ, саг вар керттера редактор.

Гадаборшанаькъан Боскара Осман ваь хиннав 1936 шера тушола бетта 22-ча дийнахьа, Гадаборшакъонгий-Юрта (Куртат), наха сий деш, лоарх'лаш болча дезале. Цун ц'и бахьан долаш а цунца цъха ший тайпара дика дог-уйла долаш вар со, х'лана аьлча са даь-да хиннав Осман яхаш. Хетаргахьа, редактора да Боскар вовзаш а хиннав аьнна хет сона сай даь-даьна, х'лана аьлча Серго Орджоникидзе лоравашча наха юкье волаш а, Галашкарча, Буро т'ларча милице къахьегаш а ха яккххай цо. 70-ча шерашка из волча вена, Орджанаькъан Хизар тхоай ц'аг'ла ваьг'ла а дагадоаг'ла сона. Боскар а хиннав денал, яхь, къаман г'улакх керттерча моттиге увттадеш вола саг. Из дика гучадоал вайна, Т'лой-Юрта вахача Тирканаькъан Iадсалама журналисташ даь «Правда» яхача газета собкор» («Сердало» 2017, №86-87) яха йоазув Iудийшача. Хьож вай мишта ваьха саг хиннав Османа да: «Османа яхачох, дисача цъхьацадолча каьхаташа тешал дечох, цун да Боскар 1886 шера Питере ваха хиннав, заводе балха а волаш, болхлой Iаьдала раьза боацаш деча боламашка дакъа лоацаш хиннав; цигара ц'авеначул т'гехьаг'ла, Къилбаседа Кавказе революцен г'улакх котдаккхча г'ертташ; къахьийгад цо. Г'алг'лай революционни

полка командира Орджанаькъан Хизира г'лонча хиннав из.

Тбилиси д'лавода С. Орджоникидзе накъавоаккхаш а С. М. Киров вовзаш а хиннав. Граждански т'лом болча хана Деникина г'лаьрхошта духхьала т'лом беш, къаман юрташ лораш лаьт-тав». Иштта Iадсалама бегалдаьккхад; цун нана тайпан Леймой Бано яхаш хиннай, аьнна. Тирканаькъан Iадсалама даь из йоазуви цун веший-йоIа Тирканаькъан Аьсета яь хинна, Османа ше дакъа лоацаш йола «Кхоллама хьаст. Гадаборшанаькъан Осман» яха телепередачеи мара, кхы ер ма дий ала х'лама дац, ц'ихезача журналисташ дувцаш. Хетаргахьа, х'ланзчул т'гехьаг'ла кхы а яздергда, журналиста хьабенача халача наькъах, цунна хьалхашка нийслуш хиннача духхьаленех лаьца. Цу тайпара моттигаш а к'лезига хиннаяц цун вахаре, Шолжа-Г'алий т'ларча а Москверча а газеташка къахьегаш волча хана. Цъхьадараш ца дувцаш дита дезаш а хул.

Вай Сибре дугача хана Iо шу даьнна, кхувш воаг'лаш к'лаьнк хиннав из. Уж баха сайца хиннаб Казахстана Кокчетавски областа Шучинск яхача шахьар т'ла. Цига яккххай цо 9 класс, болх баьб грузчик, г'лишлош еча моттигашка г'ло-новкъостал деш, комсомольски болх лелабаьб. Т'гехьара итт класс вай ц'адаьккхачул т'гехьаг'ла, 1957-ча шера Шолжа-Г'алий т'ла яккхча хиннай. Д'лахо, Османа ше дийцадох, из деша отта ваха хиннав МГУ Iарбий метта факультете. Бакъда цу ханарча Iаьдало цох дипломат хулийтарг'воацилга хьахайтад. Цул т'гехьаг'ла ший каьхаташ журналистикан факультете д'ла а деле, экзаманех дика чакх а ваьле, деша д'лаотт из. Дийша ваьлча, «Грозненский рабочий» яхача газете балха хул. Цигара деша вохийт КПСС Ц'Кана чуйоаг'лача Х'арман Iилмай академе. Из яккхча волаш, «Правда» оолача газете болх бе Iомалуш ха йоаккх. Цу хана цо даь йоозош бахьан долаш, цига болх бе вут Вологодски, Архангельски областашкара, Коми АССРа корреспондент волаш. Из боккхча тешам цох болар,

цун балха говзала лакха мах бар хиннад. Из я 1978 шерга денз 1983 шерга кхаччалца йола ха. Дахо из «Сердало» мишта вера аз лакхехьа дийцад.

Дукха къаьна журналисташ бар цу хана газете болх беш. Пенсе д'ваохийташ волча Тебой Туханага хеттар наха, мишта вайтав кердавар, эрсий меттаца болх бе х'лана вахийтавац из, ховргдий цунна г'алг'ай метта ла язде, деша?

Тухана цу хаттарашта лоацца жоп делар, т'хона масанена хозаш, берригаш в'ашаг'кхийт'гача хана:

- Ц'кара телефон техай парте обкоме, из редакторалла д'лаоттаве, аьнна.

Массахана а массанехьа а хулача беса, цунна раьзабараш а раьза боацараш а бар. Дикка г'улакх дир цо Хьоашаланакъан Габланна. Габдал Готегадеш байташ язъаьй аьнна, лаьца ваьллавар из; х'ланз, цъханнахьа балха д'ла ца эцаш, лелаш вар. Из балха хьаэца денал а майрал а хилар редактора. Цига къахъийгачул т'ехьаг'ла, «Селаг'ад» яхача берий журнала редактор а хинна, г'улакх тоаденна, нах санна ваха д'ваолавелар Габла. Цо балха хьайцаяр К'юриганакъан Мадина, Кхоартой Мурад, Дахкилганакъан Шукре. Т'ехьарвар СССР журналистий Союзе д'ла а ийцар, дукха ца говш, газета болхлоша т'ехьа кхадж а тоссаш. Со цигара болх бита, кхычакъа д'ваваха везача эттар. Дахо Нохч-Г'алг'ай книжни издательстве болх бир аз корректор, массово-политически а дешара литературан а доакъошка редактор волаш. Цкъашозза вайра сона Боскара Осман издательстве вена. Эггара хьалха венача хана, со волча чу а вена:

- Укхаз а балха д'ланийсвеннавий хьо? - хаьттар цо.

- Нийсвеннав, - аларал совг'ла, кхы дукха д'аьха хиланзар тха къамаьл.

Шозлаг'ла из венача хана, Къилбаседа Кавказе г'олла волча «Известия» яхача газета корреспондента фельетоний книжка арадаккхакыйчдеш воаллар со. Казиханов Габла ше а венавар цу хана издательстве, цъхадоларедатора хаттараш таха а царна жоп дала а. «Двойным финтом» аьнна ц'и а йолаш, со редактор а волаш, арадаьлар дувцаш дола книжка. Кхы цул т'ехьаг'ла Осман сона вовнзар. Цигара д'вавахавале а, ц'аккхакъа газетачара бувзамаш хоададаьдац аз. Шаденакъан Хьусен, Барахой Мухьмад, Патанакъан Йоакъап кертера редактораш болча хана, штатерча болхлочо санна йоазош даьд, газет хьаллоацаш. 2022 шера со юхавенав цу редакце, керттерча редактора заместитель волаш. Болх беча, вахача, лелача цъхьаца вас йоалаш а цабезам юкъеболаш а моттигаш нийслу. Эггара дикаг'лар да, хьайна вас яьча сага хьокъинт'еравалар. Со ц'аккхакъа а ч'ир лехара, дов леладара, эг'лазал дег чу лелаяра т'ера хиннавац. Дунен т'ла вахаш дукха ха яккхач вайх цъханне а, дог доастаненна, нахаца маьрша вахар - из да эггара дикаг'лар.

Боскара Осман Нохч-Г'алг'ай а Нохчий а республикай паччахьалкхенашка болх баьб, цун т'ехьа «Сердало» газета редактор хилар халкъа йоазонхо Чахкенакъан Идриса Саид.

Гадаборшакъонгий Осман, цъханнахьа из хьоахадаьдеце а, КПСС муг'ларашка латташ вар, из вар СССР журналистий Соза доакъашхо. Кхелхав 2020-ча шера маьрсела бетта. Цун ц'и даим яха йисай къаман керттерча газета исторен чухьа, цун керттера редактор хиннача сага ц'и санна.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЗАСЕДАНИЯ СОГЛАСИТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ ПО ВОПРОСУ СОГЛАСОВАНИЯ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ КОМПЛЕКСНЫХ КАДАСТРОВЫХ РАБОТ	
В отношении объектов недвижимого имущества, расположенных на территории кадастровых кварталов: субъект Российской Федерации Республика Ингушетия,	
муниципальное образование Назрановский муниципальный район,	
населенный пункт с.п. Плиево,	
№ кадастрового квартала 06:05:0200001	
(Иные сведения, позволяющие определить местоположение территории, на которой выполняются комплексные кадастровые работы ²) в соответствии с государственными контрактами от « 08 » апреля 2024 г. №01145000008204000333-2024 выполняются кадастровые работы	
Уведомляем всех заинтересованных лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории, с которым можно ознакомиться по адресу работы согласительной комиссии: Республика Ингушетия, 386124, с.п. Плиево, ул. Осканова, 97	
Администрация Назрановского муниципального района	
(Адрес работы согласительной комиссии) или на официальных сайтах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет»:	
Администрации Назрановского муниципального района	https://nazranovskij-r26.gosweb.gosuslugi.ru/;
(Наименование органа местного самоуправления)	(Адрес сайта)
Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия	https://t.me/minimuscestvori https://vk.com/minizo2022;
(Наименование исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации, на территории которого проводятся комплексные кадастровые работы)	(Адрес сайта)
Управления Росреестра по Республике Ингушетия	rosreestr.gov.ru
(Наименование органа кадастрового учета)	(Адрес сайта)
Заседание согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков, в отношении которых проводятся комплексные кадастровые работы на территории кадастрового квартала: 06:05:0200001	
состоится по адресу: Республика Ингушетия, 386124, с.п. Плиево, ул. Осканова, 97	

(Администрация Назрановского муниципального района)

« 1 » октября 2024 г. в 15 часов 00 минут.

Для участия в согласовании местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтверждающие права на соответствующий земельный участок.

Обоснованные возражения относительно местоположения границ земельных участков, содержащегося в проекте карты-плана территории, можно представить в согласительную комиссию в письменной форме в период

с « 10 » сентября 2024 г. по « 1 » октября 2024 г.⁴

с « 2 » октября 2024 г. по « 5 » ноября 2024 г.⁵

Возражения оформляются в соответствии с частью 15 статьи 42.10 Федерального закона от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости»⁶ и включают в себя сведения о лице, направившем данное возражение, в том числе фамилию, имя и (при наличии) отчество, а также адрес правообладателя и (или) адрес электронной почты правообладателя, реквизиты документа, удостоверяющего его личность, обоснование причин его несогласия с местоположением границы земельного участка, кадастровый номер земельного участка (при наличии) или обозначение образуемого земельного участка в соответствии с проектом карты-плана территории. К указанным возражениям должны быть приложены копии документов, подтверждающих право лица, направившего данное возражение, на такой земельный участок, или иные документы, устанавливающие или удостоверяющие права на такой земельный участок, а также документы, определяющие (определявшие) местоположение границ при образовании такого земельного участка (при наличии).

В случае отсутствия таких возражений местоположение границ земельных участков считается согласованным.

Сурташ дахара яхьашка дакъа лоацаргда университета студенташа

Газданаькъан Ахьмад

«Хьай мехкарча Галама дуне довза» яха сурташцара яхьаш кхайкаьй паччахьалкхен университете. Студентий цига хьокхакъа деза лоаман моттигаш, шахьарашкара, юрташкара хозаленаш, Галама хувцамаш гойташ дола сурташ.

«JPEG, PNG формате смартфонаца даьха, TIFF боарамах 1000 пиксель з'ламаг'ла д'лоахал доаца, иштта моллаг'ча кхьдолча сурташ доахача г'ирсаца даьха балхаш да цига гойта дезараш. Укх бетта 15-ча денга

ИнГУ

кхаччалца латтаргья яхьаш. Толашаг'ла дола балхаш хьахержа, котбаьннараш дезача совг'латашца белгалбергба оаха», - аьлар «Сердало» газетига университета зарбан болх лелабараша.

Мехкара хозал теркалье, шоашта из мишта гу масса-нега д'лахьокхакъа аьттув баргба студентий. Исбахьален оаг'лонцара шоай кхетам шербе йиш хургья цар.

14 ХЬУН БОЛХЛОЙ ЦАЙ

ГАЛГҮЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«Организацией ружькан налогов долча», ГалгҮй Республика
Закона 5 статьяна хувцамаш юкседахара хьакьхьа

Тайицад
ГалгҮй Республика
Халкья Гуллама

2024 шера аьтинга бетта 27 ди

Статья 1

«Организацией ружькан налогов долча», 2003 шера лайчилла бетта 24 дийнахьарча №59-РЗ йолча ГалгҮй Республика Закона (газет «ГалгҮйче», 2003 шера лайчилла бетта 29 ди; 2005 шера саккура бетта 12 ди, бекарга бетта 21 ди; 2006 наджгоанцхой бетта 21 ди, бекарга бетта 6 ди; газет «Сердало», 2007 шера бекарга бетта 26 ди; 2010 шера бекарга бетта 1 ди, кимарса бетта 10 ди; газет «ГалгҮйче», 2012 шера ардара бетта 20 ди; 2014 шера саккура бетта 6 ди, ардара бетта 30 ди; Официальни бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015 шера кимарса бетта 1 ди; 2016 шера оагҮй бетта 20 ди; 2017 шера ардара бетта 31 ди; интернет-газет «ГалгҮйче», (www.gazetaingush.ru) 2020 шера аьтинга бетта 30 ди; 2021 шера аьтинга бетта 2 ди; Официальни бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2022 шера кимарса бетта 15 ди; интернет-газет «ГалгҮйче», (www.gazetaingush.ru), 2023 шера бекарга бетта 27 ди, ардара бетта 10 ди; Официальни бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2023 шера лайчилла бетта 10 ди; 2024 шера наджгоанцхой бетта 31 ди) 5 статьяна хувцамаш юкьхьа Юбелгалбаь чулоацам болча абзацаца тҮаохар а деш:

Статья 2

Ер Закон низаца чоагҮденна болх бе долалу ер, официально кепатехача итт ди чакхдаьннача дийнахьа денз.

ГалгҮй Республика
Мехка

Келаматнакьян М.М.

г. Магас

2024 шера «12» июль
№ 34-РЗ

ГАЛГҮЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

ГалгҮй Республице нах чубахача фусамах а коммунални услугех а
яьча расходашта компенсация ялара хьакьхьа

Тайицад
ГалгҮй Республика
Халкья Гуллама

2024 шера кимарса бетта 4 ди

Статья 1. Закона дҮа-хьа нийсду предмет

1. Укх Законом белгалыю кьабьстгача категориях болча гражданашта, цар фусама-коммунални услугех (дҮахо – ФКУ) мах балара кеп, федеральни расходни полномочеш йолча Российски Федерацие Фусама кодекса 160 статьяй 4 дакьцаца нийса.

2. Ер Закон тайицад кьабьстгача категориях болча гражданашта цар ФКУ мах балар белгалду Российски Федерацие боарама бокьон актш коачашьяра декхарашта, дукха квартираш йолча цагҮлара юкьара доалахье йола ружька тоадарах денна ахча, бахархошка докха аьнна ийчаца доагарах луча маьха а, оттабача боарамаг хьажжа, из доагор дҮахьош беннача маьха а компенсация елга ца ларкҮлача, бахархошта централизованни йовхал ялара система йоацаца ценошка уж йеш бале (дҮахо – ФКУ мах балара компенсация яр).

Статья 2. Закона болх бу сфера

Укх Законом белгалыю Российски Федерацие гражданашта, массаза баха моттиг ГалгҮй Республика йолча, социальни га-лоадам бара кеп, ФКУ мах баларах компенсация яра, Юбелгалыяча Российски Федерацие боарама бокьон актий лардаш тҮа:

Российски Федерацие «Чернобыльски АЭС доккха зулам хилара бахьан долаш радиациен йоткьам баьча гражданашта социальни новкьостал дарах долча» 1991 шера маьтсела бетта 15 дийнахьарча №1244-1 йолча Закона;

Российски Федерацие «Советски Союза Турпалий, Российски Федерацие Турпалий а Слава ордений биззача кавалерий а статусх долча» 1993 шера наджгоанцхой бетта 15 дийнахьарча №4301-1 йолча Закона;

«Ветеранех долча» 1995 шера наджгоанцхой бетта 12 дийнахьарча №5-ФЗ йолча Федеральни закона;

«Российски Федерацие залапхошта социальни новкьостал дарах долча» 1995 шера лайчилла бетта 24 дийнахьарча №181-ФЗ йолча Федеральни закона;

«Социалистически кьабьгегама Турпалашта, Российски Федерацие Кьабьгегама Турпалашта а Кьабьгегама Слава ордений биззача кавалерашта а социальни тешам баларах долча» 1997 шера наджгоанцхой бетта 9 дийнахьарча №5-ФЗ йолча Федеральни закона;

«Семипалатински полигоне ядерни тохкамаш деш радиационни йоткьам хиннача гражданашта социальни тешам баларах долча» 2002 шера наджгоанцхой бетта 10 дийнахьарча №2-ФЗ йолча Федеральни закона;

«1957 шера «Маяк» цй йолча производственни объединене авария хиларах Теча яхача хи чу радиоактивни отходаш чуяхийтарца радиациен йоткьам хиннача Российски Федерацие гражданашта социальни тешам баларах долча» 1998 шера лайчилла бетта 26 дийнахьарча №175-ФЗ йолча Федеральни закона.

Статья 3. Социальни га-лоадам беш ФКУ мах баларах хиннача расходашта компенсация яра кепи аргҮен

Гражданашта ФКУ мах баларах хиннача расходашта компенсация елга коачашду сага, цунна Российски Федерацие Фусама кодекса 155 статьяйца нийса ахча дҮадохийташ фусамах а коммунални услугех а ГалгҮй Республика Правительствоос белгалыяча аргҮанца нийса.

Статья 4. Кьабьстгача категориях болча гражданашта ФКУ мах баларах хиннача расходашта компенсация яра источникш

ФКУ мах баларах хиннача расходашта компенсация яр коачашду ГалгҮй Республика федеральни бюджетера хьаеннача субвенциех.

Статья 5. Ер Закон низаца чоагҮдалар

Ер Закон низаца чоагҮденна болх бе долалу ер официально кепатехача дийнахьа денз.

ГалгҮй Республика
Мехка

Келаматнакьян М.М.

г. Магас

2024 шера «15» июль
№ 36-РЗ

Хьунаш – халкья ружька

Из беркат лорадеча болхлой денга

Гарчакханаькьян Сали

Вай дахача лаьттан тҮарча тайп-тайпарча ганзех кертгерчарех цаг я хьу. Дукха моттигаш я вай вахаре хьунца ювзаенна. Цо ценду вай садаоха фо, цох хьадаь да вай вахаре леладу дукха гҮирсаш, дукхагҮла бола нах хьунагҮла салаҮа ахар дезаш хул, цьабараша чарахьал леладу. Кхы а дукха да хьун дозонех хьадувла дикаш. Вай мехка а дукха хоза, хьунца ювзаенна моттигаш я. Масала, царех я СурхотҮе, Иаьлий-Юрт, Яндаре, Гарами, царех тарра кхьыраш. Хьунашца дувзаденна дукха халкья багахьувцама а говзамеча литературан а йоазош да вай кьаман.

Масала, Дахкилганаькьян Ибрахима яздаьд «Шугар», Шаденаькьян Султана яздаьд «Чарахьал дитар»; поэташа дукха гайташ хетаяий тайп-тайпарча гайнашта. Лоацца аьлча, вай вахар сакьердамегҮла а деш, вай унахцено хьал а лоаттаеш, хлама я хьу. Бакьда цун кхом бе, лорая ловш боаца нах нийслу вайна юкье, царех зуламхой ба ца оале, фу аргда хац сона. Гаьнаш кагьяр, царех шоашта пайда бар духьа уж хьакхар дега йаткьаш да. Халкья йоазонхо хиннача Чакхенаькьян Салида ший цьхан байта тҮа аьннад, наьна багара царгаш йоахаш санна хет шийна, гаьнаш дҮайоахаш хилча. Вайна дагадохац херх е диг беделлача, цу гаьнаша малагҮла пайда лора. Кхы вҮалла хлама цар ца дойя а, дҮайхача дийнахьа цар луш дола йи да боккхача маьхе. Укх шера аьхки дукха дҮайха денош ухаца хана, маьлча кҮалха лоятта ца луш, цар йийне увттар Магасерча автобусий остановкашка латта дукха нах. Гаьнех хьадоала беркат-м дийца а варгвац. Паганини Николос лийкха чондарг, ДагаевгҮлар Валида, Ци-сканаькьян Идриса лийкха дахчан пандараш хьадаь хиннад царех. Цкьаза уж дагадийхача, кхатилла а кхом хет дахчан морхҮла. Вай

берий дукхагҮла мел йола салаҮара лагераш, могош боацача наха дарбаш ду санатореш хьунаш йолча моттигашка я, дуккха а эскара доакьош латт хьу йолча моттигашка. ХҮаьта вай, вҮалла лоадаме гҮулакх доацаш, хьокх, цҮераш етт гаьнех, бҮарчча хьу ягар кхерац.

Кьабьстга зе ду уж йолча моттигашта гҮишлонхоша, цкьаза сомий бешамаш, хьун гаьнаш дҮайоахаш, цу моттигашка хьалыю гҮишлош: ценош, гостиницаш, ресторанаш, туристаша салаҮа моттигаш. ХҮара гҮулакх доацаш дҮаьккхача гаьнах вай унахценонна, Иалама хозаленна эшам, бе хул. ДагадоагҮла, мел хоза сомий беш яр хҮанз Навсарера стадион йолча моттиге. Цунна юкье яр дукхагҮла йоккхача гҮамагҮлай, гуржий боалий гаьнаш. Уж берех лораяш, цар кагьергҮоацаш, хаьхо а вар. Тахан мо дагавоагҮла из беркате, лоа мо йҮаьха кҮай модж хинна воккхача саг Майсиганаькьян Йаьхья. Стадион хьае кхы моттигаш йоацаш санна, хьеккха из тамашийна хоза беш дҮа яьккха, бургацах ловза моттигаш хьайир. Уж мо йола моттигаш лорая еза. Сона дика дагадоагҮла Иаьлий-Юрта йоккхача сомий беш хинна. Цига хулар йажаш а кхораш а. Дукхача наха а йаьдала а накьайоалар. Кхыметтел сок ю завод а хьалыьяр юрта чувоаллача. Доал ца деш, хьожача цу хьожаш, йоайир из беш а. Дикка ха яьнначул тҮехьагҮла, Сурхо тҮла а сомий гаьнаш дҮаегҮлар, юха а доадир мел хьийга кьа. ХҮанз цьхаволча сагага:

- Мичахьа вах хьо? - хоатташ хул.

- Садаш йолча вах, - хоз луш дола жоп.

Вешта аьлча, дукха зе ду вай хьунашта, сомий бешамашта гҮишлон балхаш бахьан долаш. Хьун болхлой бецаре, цар вай Иалам лора ца доре, хетаргахьа, вай мехкарча цу хозача беркатах хлама диса хургдацар. Иштта дийнатех ценьенна хургьяр хьунаш, царга хьожаш, йунал деш нах хиннабецаре, тахан а из болх дҮахьош бецаре. Духьал

укх тҮехьарча 5 шера вай мехка цар дҮаегҮлай 348 эзар га. Из боккхача кьабьгегама а, тҮехьале дика хургйолаш а хлама да. ДҮадахача цьхан шера 55 эзар га дҮаегҮлай тайп-тайпарча моттигашка. Из болх укх шера а дҮахо дҮахьош ба. Дикка пайда боалаш я «Хьунаш лораяр» яха пачахьалкхен, «Иалам» яха кьаман проектш. Царга гҮолла укх шера ах шера дҮаегҮлай 26 гектар гаьнаш. Иштта дика лар юташ да «Лораяргья вай хьу», «Дагалоацама беш» яха боламаш.

Духьал гаьнаш дҮаегҮла ца йеш, кхыдола хьунаш лораяргйола балхаш даьд цигарча кьабьгегамаша. Хьу ценьеш, цун унахцено тоаеш, наькьашка хьожаш, наха салаҮа белгала моттигаш хьаеш, цй яьлча тоха эшаргдола хий лоаттаду моттигаш хьаеш а болх баьб. Иштта, цй тҮахкоачаргҮоацаш, аьхача лаьттан оасаш доах. Уж шеддола хлама деш хиларах хургдакх из, вайцигарча хьунашка ювлаш йола цҮераш каст-каста нийслуц. Ювлараш а наьха бехках хул, цар ца доагҮлаш дола гҮулакхаш леладендаь. Цьхьабькха цьха моттигаш а белгала ца яьккхача ялац, хьунаш бҮехьеча бахьанашта юкье да, наха шоашта тҮехьа нувхаш йоаржаеш хилар а, уж дҮайоахаш цахилар а. Нагахьа из моттигаш а салаҮа уха-чар лорайоре, геттара дика хургдар, царна тҮехьа шушаш а килҮенча тҮорамеш а гулдеш кхьчар лела безаргбацар, кьабьгегама шоатта денош чакхдоахаш. Вай моастагҮий мохк бац вай дахар, вай-воай мохк ба, цудухьа из дикагҮла хургбар хьа-деш хила веза зҮамига а воккха а, кьона а кьаьна а.

Хьун болхлой денна (тов бетта 15 ди) хетадаь йоазув деш, белгалбах ловра шоашкара дика гҮулакхаш гойташ кьабьхийга хьун болхлой, царех ба Россее гҮорбаьнна хьун болхлой Гарчакханаькьян Салида Макшарип, Зурабанаькьян Ахьмада Хас-Мухьмад, иштта боккхача пайда баьннаб вай хьун боахамаша Цечой Хьажбикаргара, Чакхенаькьян Мухьмад-Салегара, тҮехьа тҮакхийнача хьун болхлошкара.

Шахъарий цѣнал – мехка куц

Иалам лорадара дунен халкъашта юкьера бутт

Гарчакханаькъан Сали

Укх кѣра дерригача дунен тѣа дѣадодалу гонахъара Иалам лорадара денош, уж тов бетта 15-ча денгара дѣадодаленна ардара бетта 15-ча денга кхаччалца хургда; вешта аьлча, бѣарчча бутт ба цу гѣулакха хетабаь. Вай мехка, кхыча дунен доккхача мехкашка санна, дукха хѣлама да хѣланзчул тѣхъагѣа цу лостамагѣа де дезаш.

Бакъда эггара хѣалха Иалам сий дергдола, цун лоархѣам бовзаргбола нах кхебе беза вай. Укхзаза сона дагайох поэта Гаьгенаькъан Гирихана «Даьхенга» яха байт. Хъож вай фу йоах поэта Иаламцарча ший догуйлах лаьца:

«Дукха еза сона сай Даьхен баьцаш,
Дукха беза сона сай Даьхен мух,
Еррига Даьхе дага ца лоацаш Висача, язлуц аргѣанара мугѣ.
Баьца тѣа воалл со, маьчеш Юаьхе,
Шовдага кховд со,
из цѣна да,
Яхийла, яхийла, вай хога Даьхе,
Из яхе вай а дахаш хургда».

Нагахъа санна поэта яххача беса вай массане уйлаш яларе, вай дерригача дуненах зизай, сомий бешамаш хургъяр; ялс-мала санна кѣалгѣола Юодолах цѣна хиш а долаш. Бакъда, хала хете а, из иштта дац; вахаре вайна гур кхы тайпара сурт да. Нувхаш, шушаш, целлофана тѣормеш, каьхаташ гулде арабаьннача наха цкъаза бѣаь гаргга гали гулдеш хул. Цъаьболчар гѣадбахе дувцаш хул из, шоаш баьча баллах доаккхал деш. Нийса да, хога гѣулакх да цу наха даьр. Бакъда со кхы а чоагѣагѣа гѣадгѣоргвар цар цъаьаккха гали гулдаьдецаре, тѣаккха гуш хургдар вай наха Иалам лораделга, вай баьш, хьунаш, даьгѣенаш, хиш цѣна латтилга. Цъаьйолча хана, Иалам бѣхдеча нахагара зулам долаш а хул. Сона цѣаккха дицлургдац сай вахаре нийсенденна хѣлама. Са дицде безам бале а, из сона диц ца долигѣаш боккха муь бисаб са дегѣа тѣа. Из дар со зѣамига волча хана, хетаргахъа, 10 шу даьнна хила мегар са. Наьсарерча Иам тѣа лувча ухар тхо дѣаьхача аькки, хѣлана аьлча из тхо дахача моттигера гаьна бацар. Цъаьн дийнахъа берда дукха гаьна воацаш лувчаш воаллаш, цига тѣехига йоландаь, Юкъаьйлавада дагахъа голингаш Юоттайир аз, урс е аьшкасарьг хъаьхьокхабелча

санна хийтта, чура со хѣалъара иьккхача, са настарах Юуллаь герга дулха чѣгилг, сона хеташ, аз голинг Юоттаьча уллаш хиннар йохаь, тѣера бух дѣабаьккха шуша. Юухаш цѣий долаш, дукха латтанзар со. Цу сахъате дагадехар сона, гувна Юкѣалваьлча Юахарганаькъан Гапура цѣерагѣа завода медпункт йолга а цунна арахъара моллагѣа чувача йиш йолаш налараш хилар а. Цу човнаца, ваха чуийккхар со медпункте. Дика саг яр аьнна хет сона цу чу болх баь кхалсаг, цун тайпан цѣи а ший цѣи а цаховш новкъа да сона. Цу сахъате са чов цѣнъаь, молха хъекха, ког дѣабихкар цо. Нагахъа из хѣланз а йолаш яле, Дала дѣаьхдолда цун вахар; еце, маьл язболба цунна цу хана цо сона даьча гѣулакха.

Иштта а цул доккхагѣа а зулам дала тарлу сага, кхосса ца езаца Юкхессача йоагаш латгача цѣилеторгах, хъастамах, ехача Юаькинга шушаь, кхый-олча ирача хѣламах. Цудухъа дикача сага дагадоха деза, ше цу тайпара хѣлама Юкхоссача хана, малагѣа зе даргда укхох Иалам а белггаларча сага а.

Вай республика хъаьйча хѣалхарча шера, телевидене кѣезига болх беш, кинокамера лелаеча операторца Наьсарен кхале ваха хилар со, Иалам бѣхдеш йола моттигаш малагѣаш я хъажа а царех дувца а дагахъа. Хѣланз каналал дехъарча поликлинике водаш, тѣаьл дѣадехъа ма ваьллинге, нувхий гувнаш мара хѣлама дацар аьттехъарча оагѣорахъа. Карарча хана, из моттиг бѣаргаьйча дог гѣоздоал, цига хѣалъаьй тикаш, хозача картаца чудерзадаьд лаьтга, сона хезачох, цунна чухъа сомий беш я а, йоах. Цу тайпара доал массахъа доре; вай цецдаллал эргадаргдар вай мехка куц, Иалам хъал.

Цул тѣехъагѣа, Наьсарен газете балха волаш; Шолж, Наьсар бѣхдеш хиларах яздыр аз. Цу хана ерригача кхалене цъа моттиг яцар машинаш юлаш, дукхагѣяраш Шолжа тѣа, Наьсара юхе, Кен яхача хи тѣа юлар. Из нийса доацилга дувцаш дар са йоазув. Хий бѣхдар ше долаш, кхы а лазараш хъаьдора цу гѣулакхо. Даггара машинаш юлаш боаккхача нахал дикка эгѣлахъа, лувчаш доаккхаш хулар бераш. Царна шоллагѣа е кхоалагѣа дийнахъа хъатѣаювлар хъаттараш, чаргараш, кхыдола цѣека хула лазараш. Из моттиг, Даьла диканца, тоаеннай. Шахъарашка а юрташка а машинаш юла моттигаш хъаьй, амма вай мелаьча хина из мишта Иаткъ сона оалалургдац. Дукха доадоьт-

цар цѣна хий яха уйла а йосс цкъаза дег чу. Из дика мичад вай Иалам. Цѣна хий а кходе ма дезий. Магасе каст-каста зув аз укх тайпара моттиг, араьккха Юийлла уллаш хул гаьнаш а зизашта а юкье марш (шланг), гонахъа саг хилац, Юухаш хин кѣж а хул. Колд яллал дукха детта дезий-те из зизашта а гаьнашта а? Наха кхача кийчбу моттиг хъаелла а хога кхача кийчбе а шоай хъаькьал дѣакхъача хилча, хий лораде хъаькьал дѣа хѣлана кхача-те цу чурча кхалнаьха, аьле, вас йоал. Иа царга хѣлама дѣаьлча, цар баге тохар а кхер:

- Хъа фу гѣулакх да укх хица? Оаха ахча дѣател укхох, - аьнна.

Ахча дѣателар аьнна-м, цъаьн йоккхача сага а дайна, «ростой-постой» де йиш мичай пачча-хъалкхен а халкъа а рузкъаьх. Вай даьха дѣадаьлча, тѣехъа тѣабоагѣарий уйла е ма езий; хий тоьаш хургдий-те кердача, кьонача ноахалашта, аьнна. Цъаьйолча хана, бѣарчча Иай Юухаш латташ хул кѣалингах (кранах) хин кѣж.

- Дѣа хѣлана кьовлац из хий? - аьнна хъаьтгача, хозар цаг хул.

- Ша бар кхер тхо цох, дийлала дитача ша ца беш дус из Иай, - оал цар. Вай иштта уйла ца еш доадендаь, квартирашка а боахамашка а хъадоагѣа хий дикка бѣхденнад. Даггара доадеш латташ хилча, цъаь бух боацаш, йист йоацаш мичад из а. Цудухъа хѣланз цагѣа хъадоагѣа хий гетгара дукха гѣоа йолаш хул. Хин цагѣа волча Операторга дѣаьлча, цун къамаьл а даим цъаьн тайпара да:

- Фильтр отгае еза оаш.

Нагахъа санна доагѣа а ца доагѣа а вай из хий доа ца доре, цун кхом боре, фильтр а езацар; пхи шу хѣалха, итт шу хѣалха эшаш мича хулар цар ювца филтраш. Из хий дика доацандаь, лоамара машинашца, канистрашка, шушашка Юкхухъ вайна маргдар а чай

дергдар а. Лувчачоа вай фу дергда хац сона. Из деррига аз дувц, хин кхом бе безаш хилар дагадохийташ.

Иштта уйла е езаш да шахъарашка а юрташка а долаш дола баьш, даьгѣенаш лораьр. Хѣалха доахан дажаш, сийна баьш долаш хинна моттигаш хѣланз йоархѣаша е кѣларгаша дѣалуьцаш латт. Цига дажа ухаш хинна Юулаш а шоай тайпара санитараш дар, уж моттигаш цѣна лоатгѣайора цар, тѣаьнна буц лаьх ца йолийташ, Юбежа сом боаккабала-ле дѣабуаш, цъаьдолча хъаьбаша целлофана тѣормигаш а тѣехъа дуар, шоай унахцѣенонна из дика деце а. Цъаьн сага дийцар сона; дийнача бежана гийга чу килѣнка тѣормигилгаш доаккар, яхаш. Хѣланз Юулаш юрта кѣзигденнад, наха доахан леладац. Эккажкъонгий-Юрта хѣалмагѣаваьлча, Сурхо тѣа хѣалчукхаччалца йолча моттиге, аьтга оагѣув беррига дѣалоацаш латт хъандаргий кѣларгаша. Каста цига хьун петараш хилар кхерам болаш да, цу лаьтгаша тѣаккха наха пайда кѣзига лургба аьнна хет сона. Доал деш ца хилча, хъахулар из да. Сона дагадоагѣаш, нах латкъаш хулар доахан доажа-де моттиг яц яхаш, хѣланз еррига даьгѣе хъандаргашта йисай.

Иалам лорадара хетабаьча бетта тѣаьхожам лоаттабу моттигаш а цу балха оарцагѣаьлча дика хургдар. Масала, хѣлана дов Наьсарерча Иам тѣара кхокхарч, хѣлана йиш яц цун хи чу лувча, фу даь тоаде йиш я цига этта хъал?.. Кхы дукха да цар тахка мегаргдола дешаш, цар жоп дала деза хаттараш. Юрташкарча а шахъарашкарча а администрацеша а теркалде де деза цу бетта денош, дукха моттигаш я цига а бѣха латташ, дуккхача шерашка Иайна нувхаш ядаш, аренаш бѣха йолаш. Дунен тѣара Иалам лорадеча бетта ГАИ болхлошта а де

хѣлама кородоагѣаргга аьнна хет сона. Эггара чоагѣагѣа вай садоаха фо бѣхдераш машинаш я. Сона хезадац, ГАИ болхлошта цар аракуьса таксически хѣламаш кѣзига хилигѣа увтга-ду гѣирсаш водителашка хетт оолаш. Цъаьйола машин юххе гѣолла тѣехъаьлча, Иаьржача кѣура юкье вагѣа везаш хул.

Иалам лорадара бутт вай массане а теркалбе беза. Бераша кѣзигагѣа Юкхувса деза доассаденна морожене нелаш, генараш, сникерсаш чуьхъка каьхаташ; водителаша машиний корех ара ца кхийсача бакъаьха я шушаш, гаьлений кѣингаш, килѣнка тѣормеш. Цъаьн дийнахъа массехк тайпара Иаьдала боллой болча ковна юххегѣолла тѣехвоалаш, аз зийна сурт уж дегазбоахаш дар. Гаьна кѣалха бѣарчча гув хѣлана бац аьнна гаьлений юккаш ядар. Цу кѣал дѣа а увтгаш, шоаш эза баьлча, юкх хена юххе Ю а кхоссаш, дѣаихаб цу чура хъакимаш. Арахъара чувенача сага уж кхийсайоацилга-м цѣна бакъда. Хѣаьта уж дѣаьхара дукха сагота цига нув хъекха кхалсаг а хиннаяц. Вешта, из цар вѣлала я а йий-хьогѣ, аьнна, хетаделар сона. Доахан долчар царна доал де деза, шахъарашкара а юрташкара а нах лела моттигаш бѣхъергѣоацаш, кьона гаьнаш юаргѣоацаш. Нувхаш дѣакхухъараша, уж хъадж хъакхетталца ца лоаттаеш, дѣаьча еза. Баьхец цѣераш ца етгаш, цу юкьерча дийнатех кьаьхийтта, совда беза кѣураца сакъердалураш. Кхы а массагѣа да уж?..

Укх Иалам лорадеча бетта цѣнле вай, дикача нахах тара хила вай. Нагахъа вай безам хуле, хъаде йиш йолаш хѣлама да-кх из, вѣлала хало йоацаш. Вай кара да мохк хога а цѣна а лоаттабар, цунга хъежжа дезалургда вай арахъара тѣаьхъача хъаьшашта. Воашта а сапаргѣагѣа хургъя.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЫЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

СЕРДАЛО

Учредители:
Республика Ингушетия
Республика Ингушетия и
ГАУ «Общественная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительтва РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Язиков, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
издательства газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
11 сентября 2024 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисуноки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Ерригача Россе яхь я МагІалбике дІахьош

Газданаькъан Ахьмад

2009-2017-ча шерашкарча берий ший лоАмерча латарак йола ерригача Россе яхь я МагІалбике дІахьош. ХІанз кхозлагІа дІахьош йолча цу яхьо гулбаьб Нохчий, Селий, Балкхарой мехкашкара, иштта кхьйолча моттигашкара спортсменаш. Из хоам «Сердалога» бир шахьара администраце.

«Яхь дІахьош я «Росмехкдаьтта» яхача спорта ишколе, «Спорт наркотикаш-та духьала я» яхача проектага ГІолла. Спорт езаш бола дукха нах гулбеннаб кьовсамашка хьажа», - дийцар тха газетага. Лакха говзал гойташ, ше-ше коталон лагІа тІа вала Герташ, беррига низ Іобуллаш, лет кьона спортсменаш.

ГЪБЪЯВЛЕНИЯ

Минсельхоз Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1. Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000002:4130, площадью 270000 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п.Кантышево, для сельскохозяйственного использования.

Граждане и (или) крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтересованные в предоставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения, подавать заявление о намерении участвовать в аукционе на право заключения договора аренды такого земельного участка возможно в будние дни с 09:00 до 18:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8. Контактный телефон: 8(8732) 22-60-26.

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений - 09:00, 13.09.2024 г., дата окончания приема заявлений - 18:00, 14.10.2024 г.

Утерянный аттестат №0062400, выданный СОШ №3 с. п. Яндаре на имя Барханоева Рахима Махмудовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №06 АБ0006845, выданный СШ №14 с. Нижние Ачалуки в 2011 г. на имя Муталиева Бекхана Башировича, считать недействительным.

Утерянный аттестат, выданный школой-интернат №4 г. Малгобек в 1985 г. на имя Газиковой Зареты Магомедовны, считать недействительным.

МагІалбике теннисах йола яхьаш дІайихьар СВО дезалашца

Газданаькъан Ахьмад

МагІалбике, тІема сийлен шахьаре, истола тІа ловзаш йолча теннисах йола яхьаш хилар, цига дакъа лоацаш бар, Донбасс лораеш, Россе дІахьош йолча лаьрхІаца тІема операцен доакъашхой

дезалаш. Спортивни яхьаш дІахьош хиннараш - «Даьхен Лорбой» ганза ГІалгІай филиал, «Денал» яха спорт-клуб, иштта тренер Цечой Р.

«ЛаьрхІаца тІема операцен доакъашхой дезалаш

спорта юкьебахаро, царца цхьана кхетаченаш дІахьош хиларо бераш а дай а вІашкаоз», - аьлар «Сердало» газетаца кьамаьл деш, моттигерча «Даьхен Лорбой ганза кулгалхочо Оздой Муслима.

Теннисах йола яхьаш дика дІайихьар, массаболча доакъ-

ашхоша гойтар коталонна шоаш тІакхувш хилар. Шоай ловзара говзал дІа-юха эцар а хилар, спортаца дакъа лацара шоаш тІера хилар а гойтар бераша. Кердадараш карадерзадеш, массане безамца дакъа лоацаш, дІайихьар из ха.

ТІема операцен доакъашхой, цар дезал юкье бола волейбола яхь дІайихьар Наьсаре

Газданаькъан Ахьмад

Наьсаре дайихьача волейболах йолча яхьо гулбир тІема доакъашхой, цар дезал. «Даьхен Лорбой» яхача ганза филиал яр из

вІашагІеллар.

«Ловзаш болчарна тІахьожаш бар физкультурах бола хьехархой, волейбола тренераш. Котало кхьачар, тІема доакъашхой берех

латтача тоабанга. Шоайла доттагІал тесса, телефон номераш дІа-хьа енна, из тайпара кхетаченаш касткаста дІакхьар дийхар тхога котбаьннараша», - дийцар «Сердало» газетага фи-

лиала болхлоша.

Белгалде деза, мехкарача филиала болхлоша тІема операцен доакъашхойта, цар дезалашта массахана терко лоаттаелга, ийшача хана ГІо де кийча болга.